HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Steuncomité-Parijs.

Den schenkers werd het door „Oost en West” uitgegven werkje „Onze Overzeesche Gewesten” bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden.

Zij, die dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan even te berichten, opdat de toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen, van de per giro ingekomen gelden van 22 t/m. 28 Augustus.

's Gravenhage: A. T. J.pzn. f 2.50; Ledenverg. Ambt. B. B. f 5.—; Mevr. M. G. v. H.—J. S. K. f 25.—; Ch. G. C. O f 2.50; Mevr. A J. S. f 50.—.

Amsterdam: J. E. D. f 2.—; J. H. R. H.czn. f 10.—.

Rotterdam: A. G. E. Mz. B. f 1.—.

Haarlem: N. G. A. f 10.—.

Hilversum: J. P. ten S. f 5.—; Mej. F. C. S. f 2.—.

Beverwijk: Ir. K. L. M. f 10.—

Bloemendaal: Mr. A. S. f 25.—.

Nijmegen: Ir. E. L. S. f 20.—.

Leiden: Leden Indologen Ver. f 50.50.

Schiedam: Mej. M. M. v. d. Sch. f 25.—.

Vandoeuvres sur Genève: F. L. W. f 300.—.

Zwolle: Mevr. A. G. C. S. f 10.—.

Delft: Prof. G. v. I. Jr. f 5.—.

Wassenaar: Ir. N. d. R. B. f 10.—.

Den Bosch: Kamer v. Koophandel en Fabr. f 50.—.

Den Oever: V. V. M. P. f 10.—.

Deze bedragen vormen een *per giro* ontvangen som van	f 630.50
Reeds verantwoord van 30 Juni t/m. 21 Aug. (Zie vorig K. W.)	„ 36.220.23
	f 36.850.73
Per kas aan contanten door pers. afdracht, brieven, postwissels enz. v/m. 23 t/m. 29 Aug.: „Vaderland” f 484.31 en L. F.—D. v. T. f 10.—	„ 494.31
Reeds verantw. v/m. 30 Juni t/m. 22 Aug. (Zie vorig K. W.)	„ 1.634.84
En door *Storting b. h. Agentschap der Ned. Handel-Mij., alhier: Jhr. Dr. J. L., Parijs*	„ 500.—
Reeds verantw. v/m. 30 Juni t/m. 22 Aug. (Zie vorig K. W.)	„ 10.383.75
Totaal t/m. 29 Aug. (giro t/m. 28 Aug.)	f 49.863.63

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

Beschouwingen over adatrecht van Nederlandsch-Indië

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Verscheen in 1926 de 4e aflevering van het IIe deel van van Vollenhovens adatrecht van Nederlandsch-Indië en waarover de beschouwingen onlangs in dit blad beëindigd zijn, 1931 staat op de titelbladzijde van de 5e aflevering.

Dit zij geen stille klacht, immers herinneren wij ons, dat terecht op den omslag van de 3e aflevering van het Ie deel (verschenen in Juni 1909) door den schrijver was gezet een citaat uit Shakespeare's Hendrik den Achtste:

> To climb steep hills
> Requires slow pace at first,

waarmee dus de hooggeëerde schrijver te kennen gaf, dat ongeduld ten aanzien van de verschijning van verdere afleveringen van het werk niet mocht worden betoond.

Dat ongeduld mogelijk is bij de juristen-lezers van het werk, wellicht te verklaren en niet te verwonderen. Wie inteekenaar is op de werken van Asser en Land, die ons beloven te geven een behandeling van het geheele Burgerlijk recht voor zoover hoofdzakelijk in het B.W. neergelegd en dan te moeten meemaken, dat deze werken steeds blijven stokken, zoo het IIe deel van Assers werk, dat ons het verbintenissenrecht zou brengen, zoo het Ve deel van Lands handleiding over de bijzondere overeenkomsten reeds jaren stop gezet, althans uiterst langzaam voortschrijden, zal zich niet verbazen, dat een voorzichtig man als de Utrechtsche hoogleeraar mr. Star Busman in de voorrede van zijn „hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering” o.m. ging verklaren, dat hij dezen titel gekozen had om vooral maar geen verwachtingen te wekken, als zoude hij een handleiding schrijven en daarom zelfstandige stukken over procesrecht in den vorm van hoofdstukken liever neerschreef, die mogelijkerwijze tenslotte tot een groot geheel zouden kunnen leiden.

Misschien dat wellicht uitgevers en de bewerkers van ons burgerlijk recht voor zoover in verzuim, wakker geschrikt worden om zich dan eens te gaan zetten aan de uiteindelijke voltooiing van wat voorgenomen was.

Men ziet: van het adatrecht van Nederlandsch-Indië, naar handleidingen, handboeken of onder welken titel dan ook uit te geven werken over Nederlandsch privaat recht, is slechts een pas.

In alle gevallen zijn wij blij, dat aflevering 5 van het IIe deel verschenen is en waarin voortgezet wordt, wat de slotbladzijden van de 4e uitmaakten, namelijk de IVe afdeeling: inlijsting van het adatrecht in het rechtsgeheel van Nederlandsch-Indië.

Alvorens nu over te gaan tot de behandeling van den inhoud van de 5e aflevering moeten wij even in herinnering brengen, dat ik indertijd reeds meegedeeld heb, dat ik het Ie hoofdstuk, dat de slotbladzijden van de meergenoemde vierde aflevering vormt en getiteld: „het probleem” buiten behandeling gehouden heb, tot tijd en wijle de vervolghoofdstukken kwamen. Daarom zal ik nu overgaan tot wat de schrijver noemt het geven van een beschrijving en overzicht van den toestand van heden ten aanzien van de ligging van het adatrecht en het Westersch recht in het rechtsgeheel van Nederlandsch-Indië.*)

De lijvige 5e aflevering behandelt nu achtereenvolgens als hoofdstukken II—XIII het adatstaatsrecht van Indonesiërs, dat van Uitheemsche Oosterlingen, Intergentielstaatsrecht, adatprivaatrecht van Indonesiërs, dat van Uitheemsche Oosterlingen, Intergentiel privaatrecht, adat-administratief recht van Indonesiërs, dat van uitheemsche Oosterlingen Intergentiel administratief recht, adatstrafrecht, dat van Vreemde Oosterlingen en intergentiel strafrecht.

Belangrijk is de strook, gehecht aan de 5e aflevering, waarop staat meegedeeld, dat de slotaflevering van het IIe deel van het adatrecht van Nederlandsch-Indië bereids ter perse is, m.a.w. de vijfde afdeeling van het werk, het verleden van het adatrecht van Nederlandsch-Indië getiteld en op blz. 764 aangevangen in de 5e aflevering zal dan zijn slot in aflevering 6 vinden, waarmee met de registers enz. de nieuwe mijlpaal voor het adatrecht zal gezet zijn.

Zullen wij krijgen dan een IIIe deel geheeten: de oplossing van het probleem?

Komen we tot de behandeling van het Hoofdstuk I:

In dat rechtsgeheel zijn dus aanwezig Westersch recht naast adatrecht, de vraag dringt zich al dadelijk op, is er tusschen beide een gecoördineerde of een gesubordineerde verhouding en op welken voet dan van verstandhouding, met al of niet een gemeenschappelijke overhuiving of overkoepeling.

De werkelijkheid heeft twee (kinderlijke) uitingen doen zien van terzijde-schuiving, hetzij van Westersch-, hetzij van adatrecht, m.a.w. volkomen negatie van een van beide. Voor Westersch recht had dit plaats in meerdere zelfbesturen, waar dus het adatrecht een en alleen heerschte; voor het adatrecht, toen de unificatie-denkbeelden naar boven kwamen en waarvan hat Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (van 1915 en ingevoerd 1 Januari 1918) een goed

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad" en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6. Den Haag), of in Ned.-Indië bij den Hoofdvertegenwoordiger te Malang, Bromostraat 9.

voorbeeld is; intusschen de unificatie-gedachte is stopgezet en begraven: afschaffing van het adatrecht zal een rotsvast obstakel in de werkelijkheid blijken te zijn.

Het ziet er dus naar uit, dat een oplossing gezocht moet worden, hoe beide met elkaar als goede makkers in het geheel te zetten, dat is echter niet de bedoeling van den schrijver in deze vierde afdeeling, daarin gaat het meer om een beschrijving en overzicht van den huidigen toestand aan te geven.

Vooraf ga een aangeven van gevallen, waarin een goede combinatie van Westersch recht en adatrecht bestaan; zoo:

a. beneden
  1) de zuiver Westersche inrichting van het Binnenlandsch Bestuur.
  2) de half-Indonesische inrichting van het Inlandsch Bestuur.
staan de soms nog onaangetaste
  3) Inlandsche gemeenten.

b. beneden
  1) de van Gouvernementswege aangestelde en gereglementeerde Regenten op Java.
staan
  2) godsdienstambtenaren, door die regenten benoemd krachtens adatrecht met hun organisatie aan dat recht ontleenend.

c. Naast
  1) het Westersch strafrecht.
is ingevoerd bij huwelijksordonnanties van 1895 en 1910
  2) gecodificeerd adatsdelict.

d. Naast
  1) assurantie en hypotheek, Westersche instituten.
staan
  2) deelbouw, grondverpanding, veepacht als adatstransacties.

e. Naast.
  1) Westersche executie-bepalingen van rechterlijke vonnissen.
staan
  2) in Tapianoeli en Sumatra's Westkust de aanpassing van Bataksche en Minangkabausche adatregels over de aantastbaarheid van het vermogen.

Echter met deze mits:

Vooral voor den wetgever is het nog noodzakelijk in herinnering te brengen om het Inlandsch of Vreemd-Oosterlingsche indachtig te zijn. wat wel vergeten wordt door de te groote beschouwing van het Europeesche, zoodat „eigendom" in een Inlandsch reglement niet mag voorkomen. Erger is de moeilijkheid, want het andere is bij nauwgezetheid en welwillende erkenning van misslagen ten deze te overkomen, doordat de bepalingen van ons recht draaien om territoor of ambtskring, in Indië draaide of draait alles om genealogie, gezag over gezin en persoon; het invlechten van een recht van gratie, dat de inheemsche rechtspraak niet kent, doch wel, wat wij weer niet kennen, die over galar, kleedij, grenzen van stamgebied. Het onderbrengen in allerlei vakjes van rechtsverschijnsels, Indonesië eigen is ons aangeboren, zoo het onderscheiden van een staatsrechtelijken gebiedskring, tegenover een economisch-privaatrechtelijken kring ten aanzien van rechten op grond en water; de hooggeleerde schrijver doet het zelf ook, het is vanzelfsprekend, want het is voor ons een hulpmiddel om terecht te komen; wij spreken van retributie of belasting, als er sprake is van een recognitie, die echter naar Indonesisch inzicht aangevoeld wordt als privaatrechtelijk. Wij hebben het over petitoor, possesoor, ja zelfs een beroemde controleur over bezit ter bede. En zoo zou men wel door kunnen gaan. Daaruit blijkt nog niets van gelijkstandigheid van beide rechtssystemen of het adatrecht inzetsel is in het Westersche of omgekeerd of elkaars paralellen, of is het een los naast elkaar staan.

Onze aan Indonesisch recht vreemde vierdeelige indeeling van de rechtsstof in staatsrecht, privaatrecht, administratiefrecht en strafrecht, hanteeren wij ten opzichte van het adatrecht, de vraag is dan ook: welke plaats neemt het adatrecht daarbij in, is dat op grond van één algemeene uitgangsgedachte en welke praktische zwarigheden liggen in de bestaande ordening (of desorganisatie) verscholen.

*) dl II blz. 405.

De luchtverbinding tusschen W. Europa en het Verre Oosten.

De luchtpostlijn van West-Europa naar het Verre Oosten, zij het ook voor een achtste deel door het spoor bediend, na nauwelijks ééne maand tijdelijk gestaakt.

In het koloniaal Weekblad van 9 April '30 wees steller dezes er op, dat met groote zekerheid zoude kunnen worden gerekend op de in bedrijfstelling van den luchtpostdienst van Shanghai naar Berlijn en wel in den zomer van '31. Dit met vrij groote stelligheid uitgesproken vermoeden heeft bevestiging gevonden en die lijn is inderdaad vanaf 16 Juni haar bedrijf begonnen.

Voor een juist begrip van dit feit, en van zijne beteekenis moet er aan voorafgaan de geschiedenis zijner wording en mededeelingen omtrent de daaraan deelhebbende factoren, n.l. machten, belangen of wenschen, voortkomende uit of zich toegespitst hebbende tot kwalijk langer uit te stellen noodzakelijkheden. Vanaf Berlijn, vrijwel te vereenzelvigen met West-Europa, bedraagt de reeds sinds '28 in regelmatigen lijndienst bediend wordende afstand over Moskou tot Irkoetsk 6700 K.M. en van hieraf vrij recht door de lucht gemeten over Oerga, Peking tot Shanghai nog slechts 2700 K.M. Maar er waren, en dat zal voorloopig nog wel niet anders kunnen, gewichtige redenen, die het helaas onmogelijk maakten, om dezen betrekkelijk korten weg te kunnen kiezen, maar die noopten tot den 4000 K.M. langen omweg vanaf Irkoetsk over Mandsjoeli of Mandsjoeria, de stads langs de Transsiberische lijn op de grens van Transbaikalie, dus Sovjetrussisch gebied en Mandsjoerije. Die omweg zou met het nagenoeg rechtlijnige evenbedoelde traject toch nog niet het groote verschil van 1300 K.M. opleveren, als niet op hun beurt het beloop van de spoorlijn Irkoetsk—Mandsjoeli, welke plaatsen aanvankelijk niet door de lucht regelmatig zouden worden verbonden, alsook de luchtlijn tusschen Mandsjoeli en Shanghai ook langs omwegen gelegen zijn; dit heeft tengevolge, dat alleen reeds de afstand Mandsjoeli—Shanghai toevallig ongeveer even groot is als die rechtstreeksche van Irkoetsk tot Shanghai.

Over gewicht en beteekenis van Shanghai behoeft hier niet uitgewijd te worden; zij is voor scheepvaart, bankwezen, handel, nijverheid e.a. de machtige metropolis van Oost-Azië, daarbij centraal gelegen tusschen Peking, Tientsin, Moekden, Dairen, Soöel, Nagasaki, Formosa, Hongkong, Hankau, Nangking, over de Transsiberische lijn met een reisduur van 16 dagen posttijd met W. Europa over Japan met Seattle, Vancouver, San Francisco en over Honoloeloe met San Francisco en Los Angelos verbonden, wordende volledigheidshalve op de drukke vaart langs de kust van O. Azië N.-waarts tot Wladiwostok, Sachalin en tot Kamtsjatka toe, Z. waarts naar de Filippijnen, Achter- en Ned.-Indië tot Australië toe gewezen.

Nu bestaat de onderwerpelijke luchtweg Berlijn—Shanghai uit de volgende deelen:

a.	Berlijn—Moskou	lang	2000 K.M.
b.	Moskou—Iskoetsk	„	4700 „
c.	Iskoetsk—Mandsjoeli	„	1300 „
d.	Mandsjoeli—Shanghai	„	2700 „
	Totaal	„	10700 „

a. wordt bediend door de Deutsch—Russische Luftfahrtgesellschaft, verkort „Deruluft", in Nederland vertegenwoordigd door de K. L. M.

b. wordt bediend door den Algemeenen Bond der burgerlijke luchtvloten der Unie van de socialistische Sowjetrepublieken, verkort: W. O. G. W. F.

c. wordt bediend door de Transsiberische spoorlijn.

d. wordt bediend door de Deutsch—Chinesische Luftverkehrsgesellschaft en de lijn zelve genoemd: „Eurasialijn", want zij vormt den ontbrekenden luchtschakel tusschen het „Verre Oosten" van Azië en Europa.

Nu heeft volgens de officieele bekendmakingen van wege het bestuur van den Dienst der Posterijen van het Duitsche Rijk plaats gehad de opening:

a. op 31 Mei van de Eurasialijn.

b. op 16 Juni van de hoofdlijn Berlijn—Shanghai bij uitsluiting vanaf Berlijn.

c. op 13 Juli van de aansluiting op lijn *b* voor Nederland en vermoedelijk voor andere landen van W., N. en Centraal Europa.

Dit bedrijf is echter alleen dienstbaar aan het vervoer van ook aangeteekende brieven, en briefkaarten en gericht naar China, Japan, Hongkong, Moskou, Indo-China en de Filippijnen. Wat aan te vervoeren goed, daarbuiten valt, zou, zoowel de reis door de lucht willende maken, dit alleen kunnen doen tot Irkoetsk en verder op de gewone wijze over het spoor. Dit geldt ook voor passagiers.

Evenwel heeft Nederland er zooal, slechts voor hoogstens een drietal vluchten, n.l. die op 14 Juli van Amsterdam begon, om op 22/8 Shanghai te bereiken, van kunnen profiteeren. Want op 22 Juli werd officieel bekend gemaakt, dat de dienst op de Eurasialijn gestaakt moest worden, zij het ook slechts tijdelijk; dat is behalve in internationalen zin, ook te betreuren in den meer beperkten zin voor het Verre Oosten zelve, want

de Eurasialijn legt aan vanaf Mandsjoeli te Linsi, ± 400 K.M. N.-W. van Peking, voorts te Peking, Tientsin, Tsinanfoe en Nangking; dat zijn dus een vijftal tusschenliggende steden. De reden van die hoogst onaangename en ongewenschte verrassing is geweest, dat een der postvliegtuigen door weersomstandigheden een anderen weg had genomen dan den gebruikelijken en daardoor kwam binnen het gebied van het verderafgelegene Mongolye; dus een land waar men nog minder goed bekend schijnt met de opvattingen, vereischten en verplichtingen, die als vanzelfsprekend wederkeerig voor staten gelden, waar rechtszekerheid, veiligheid en civilisatie boven zekere minimale hoogte staan en waar men zich niet schuldig maakt aan aan barbaarschheid grenzende eigenmachtigheid en schending van gesanctionneerde afspraken of overeenkomsten, tusschen staten gesloten, maar deze stipt nakomt. Het vliegtuig werd niet alleen door beschieting tot landing gedwongen, maar zijn twee vliegeniers zijn tot heden, den 26 Augustus toe, nog steeds gevangen Gelijk vanzelf spreekt, is door de Chineesche, Russische en Duitsche regeering alles in het werk gesteld, om de doode en levende weermiddelen terug te krijgen; en dit klemt te meer, waar het vliegtuigenpark van „Eurasia" zoo sober mogelijk was en moest zijn, daar men eerst eenige ervaring moest verkrijgen: het gemis van een vliegtuig is dus juist voldoende, om niet meer voor een rustig, veilig en stipt postvervoer te kunnen blijven instaan en bij den postdienst is een fundamenteele stelling: „safety, strictness and regularity first". Hadde deze, zacht gezegd, onregelmatigheid, b.v. na drie of meer jaren dienst plaats gehad, dan hadde het bedrijf er stellig wel niet onder geleden, doordien men alsdan over toereikende reservevliegtuigen zou hebben beschikt. —

Een „ongeluk komt nooit alleen" zegt het spreekwoord", en dit is, naar het toelijkt, ook hierbij het geval, en wel wat het tijdstip van het ongeval betreft, althans voor het geval de „Eurasia" evenals de „Deruluft" ook slechts gedurende de 5 of 6 zomermaanden zou vliegen. Het zou toch zeer veel gunstiger zijn geweest, indien dit ongeval eerst hadde plaats gehad tegen het einde van het zomerseizoen; alsdan ware er geene storingen in het luchtvervoer ingetreden; men hadde van eenen aaneengesloten waardevollen leertijd profijt kunnen hebben gehad en in den wintertijd had rustig en zonder noodelooze overhaasting langs diplomatieken weg voor rechtsherstel, genoegdoening en waarborgen tegen herhaling gewerkt, en langs technischen weg voor reparatie, nieuwbouw, enz. gezorgd kunnen zijn.

Mocht echter de „Eurasia" van begin af wèl een winterdienst kunnen hebben en handhaven, dan zou het ongeval van wat minder ongunstige beteekenis zijn, maar deze lijn van aanmerkelijk grooter gewicht en beteekenis blijken, vooral, als zij niet te veel onder de gestelde verwachtingen ware gebleven. De mogelijkheid voor een winterdienst is niet zoo denkbeeldig, als men bedenkt, dat Mandsjoeli op de breedte van Parijs is gelegen en men druk en met goed succes bezig is aan het voor wintergebruik pasklaar maken van de postvliegtuigen tusschen Berlijn en Moskou. Mocht voorts de dienst der „Eurasia", al ware hèt maar voor de zomerperiode, aan de verwachtingen beantwoorden, dan zou zulks eene aansporing kunnen worden, om dien van Shanghai Z.-waarts tot Hongkong uit te breiden, wat met ± 1400 K.M. n.l. met een omweg langs 3 of 4 havensteden ongeveer de helft van den afstand tot Mandsjoeli zoude bedragen en ongeveer gelijk aan het trajekt Shanghai—Nangking—Peking zoude zijn Beide trajekten zouden, behalve op dagen met mist, storm, hevige koude, het geheele jaar kunnen worden bevlogen op gelijke wijze als dit het geval is van en naar London.

Kort samengevat is dus van deze 10.700 lange lijn, 4700 + 1300 = 6000 K.M. als middenstuk onder Russische, het Westelijke van 2000 onder Russisch-Duitsch, het Oostelijke vleugelstuk van 2700 onder Duitsch—Chineesch beheer. Over reisduur en vlieguren wellicht in een volgend stuk eenige bijzonderheden en beschouwingen.

Den Haag, 10 Augustus.

SCHMüLLING.

Pieter van Dam's beschrijvinge van de Oost-Indische Compagnie

door

H. A. RITTER.

Ieder, die zich eenigszins dieper met onze Koloniale Historie bemoeid heeft, is bekend met het bestaan van Pieter van Dam's *Beschryvinghe der Oost-Indische Compagnie*. Feitelijk is het een geschiedenis van den toestand, met aankleve van alles wat er bij te pas komt, van de V. O. I. C. gedurende de 17de Eeuw, (1602—1701) met enkele fragmentarische vervolgen over 1702 en 1703.

Het boek is geschreven in opdracht van Heeren XVII, die in 1693 aan hunnen Advocaat mr. Pieter van Dam, opdracht gaven. Hij moest leveren een „pertinente en nauwkeurige beschrijvinge" van 't Compagnies „constitutie, regieringh en handel" en dat „van het begin en geboorte af... tot hier toe."

Het lijkt ons niet ondienstig om in dit blad een kort woord te wijden aan den schrijver en aan zijn Beschrijvinghe voor zoover die reeds in druk is verschenen. [1])

Voor hen vooral, die voor de toetreding tot Indischen dienst „Indische geschiedenis" in meer of minder uitgebreiden vorm hebben moeten kennen, zal dat misschien niet zonder interesse zijn.

I.

Mr. PIETER VAN DAM.

Mr. Pieter van Dam werd 8 October 1621 te Amersfoort geboren. Zijn vader was daar lid van de Vroedschap en meermalen Burgemeester en werd betrokken in een proces tegen de stadsregeerders, die in 1629 een stad aan Montecuculi, aanvoerder der Oostenrijksche keizerlijke troepen [2]), overgaven. Vooral de Remonstranten onder hen, waaronder Pieter's vader behoorde, werden van verraad verdacht. Men denke daarbij aan het proces van Van Oldenbarnevelt in 1619 en de vervolging van zijne aanhangers. In 1634 was Van Dam's vader, vrijgesproken, weder burgemeester van Amersfoort. Over Pieter's jeugd moet daardoor een schaduw gehangen hebben.

Zijn studies in de rechtswetenschap begint hij te Utrecht — maar hij promoveert te Leiden. (1644). Hij huwde te 's-Gravenhage met Lydia van Segwaert, dochter van mr. Bartholomeus van Segwaert, oud-Schepen van Dordrecht. In 1666, na den dood zijner eerste echtgenoote (1663), huwt hij met Anna Hasselaar, Weduwe van Martin Ruyghaver van Loon.

Door die verbintenis werd Van Dam opgenomen in de oud-Amsterdamsche Regentenfamilies, wier leden dikwijls als Bewindhebbers der V.O.I.C. optraden.

Zoo kwam mr. Pieter van Dam met de Compagnie in aanraking. In 1649 trad hij op als haar rechtskundig adviseur. In 1652 wordt hij door de Staten van Utrecht tot Bewindhebber der Compagnie voor hun Provincie in de Kamer Amsterdam benoemd. In dat jaar overleed *de Advocaat* der V.O.I.C. en werd Van Dam tot zijn opvolger benoemd.

Dit ambt heeft hij bekleed tot 17 Mei 1706. Hij is dus 54 jaren lang de man geweest, die de zaken der Compagnie wist, bestuurde of medebestuurde. In dat opzicht komt zijn ambt overeen met dat van den Landsadvocaat. Een enkele maal wordt hij zelfs *de Eerste Minister* van de Compagnie genoemd.

De facto is bij dat dan ook geweest.

Andere ambten heeft hij niet bekleed. Hij mocht dat ook niet. Alleen het Kerkmeesterschap der Hervormde Kerk heeft hij van 1668 tot zijn dood waargenomen. Daaruit blijkt tevens, dat hij daarvóór de Remonstrantsche Broederschap heeft verlaten; ofschoon zijn jongste kind in 1662 nog in de Remonstrantsche Kerk is gedoopt.

Pieter van Dam heeft als de *Advocaat* der Compagnie een grooten invloed geoefend.

Zijn positie gaf daartoe geregde aanleiding.

Zijn werkzaamheden bestonden in:

> het bijwonen van de vergaderingen derZeventien en het maken der notulen; het voorlezen van alle ingekomen missiven en requesten; het bewaren van het archief met de „secrete boecken ofte notulen"; het lezen van alle uit Indië gekomen papieren; recueilles of extracten daaruyt te maecken" en het concipiëeren van de naar Indië te zenden antwoorden.

Toen in 1648 daarvoor het Haagsch Besoigne werd bestemd, maakte hij daar deel van uit. Bij processen gaf hij aan de rechtsgeleerden de noodige inlichtingen. Bovendien stond hij ter beschikking van de Presidiale Kamer, die beurtelings die van Amsterdam of van Zeeland was.

Ook deed Van Dam af en toe diensten als Bewindhebber. In 1654 werd hij, na den Vrede van Westminster, afgezonden tot regeling van kwes-

ties tusschen de Engelsche; en de Nederlandsche Compagniën. Evenzoo in 1674 — met concludeerende stem. Van alle „Secrete Commissiën" maakte hij bovendien deel uit.

Het is licht in te zien dat het een invloedrijk ambt was, dat hij — en dat zóó lang — bekleedde. De Bewindhebbers kwamen en gingen. Van Dam *bleef*. Zijn kennis van het verleden werd onmisbaar.

Aan niemand konden de Heeren XVII dan ook beter het schrijven van een Geschiedenis der Compagnie opdragen, dan aan hem.

Toen dat geschiedde was (hij) 41 jaren in 's Compagnies dienst, had in al die jaren niet slechts de besprekingen der Zeventien meegemaakt en hun resoluties geredigeerd, maar ook steeds alle uit Indië komende papieren gelezen en geëxtrateerd.

Bovendien wist hij dingen, die in de papieren niet te vinden waren.

Opgegroeid met de Compagnie heeft hij een halve eeuw met haar en voor haar geleefd, was hij de man van de Compagnie.

Dat blijkt uit een gedicht, door een volkspoëet op hem gemaakt, en dat luidt:

'T Bewind der Maatschappij draait op d'orakelspil
Van Heer Van Dam aan 't IJ; daar geldt zijn wyze wil,
Befaamt by d'Indies en by Ganges, en de stroomen
Van heel Oost-Indiën; hy wikt en weegt den staat
Van Mammons Koningin ,ten dienst van 't Vaderland.
's Mans wêergade is er niet en zal nooit mooglijk komen.

Hij stond bij de Heeren XVII — en terecht — in hoog aanzien. Toen hij in 1688 — 68 jaren oud — zijn verzoek om eervol ontslag indiende, drongen de Zeventien in hoogst eervolle bewoordingen er op aan dat hij zou blijven. Alleen in zaken van gewicht zou voortaan zijn oordeel gevraagd worden. Een tweede advocaat zou het dagelijksche werk verrichten. Tevens kreeg Van Dam *twee duizend ducaten als „erkentenisse"*.

Maatschappelijk stond hij eigenlijk gelijk met de Heeren Bewindhebbers en deelde in hunne voorrechten. Hij bezat bovendien minstens 3000 gulden aan actiën der Compagnie.

Vijf jaren later dan zijn verzoek om ontslag, in 1693, werd hem het schrijven van het „Gedenkboek" zouden wij kunnen zeggen, opgedragen, waaraan hij bijna tot zijn dood (1706) heeft gewerkt.

Mr. Pieter van Dam werd in de Oude Kerk te Amsterdam — waar zijn grafsteen nog aanwezig is — begraven.

II.

DE „BESCHRYVINGE".

Het denkbeeld om op de wijze, als Van Dam zou werken, inzicht te krijgen in het gebeurde gedurende de Eeuw dat de V.O.I.C. bestond, is uitgegaan van den Amsterdamschen Burgemeester *Hudde*, die meermalen Bewindhebber en Voorzitter van het College der XVII, was. Hij was lid van de in 1683 ingestelde commissie „tot redres van saecken van de Generale Compagnie, so hier als in Indiën." Eene commissie, die was ingesteld feitelijk als een bezuinigingscommissie. Zij ondervond sterk het gemis aan een uitvoerige en stelselmatige geschiedenis van de Compagnie. Die behoefte was zoo sterk dat *Hudde* zelfs een ontwerp opstelde, van hetgeen hij diende te weten „om bequaam te zijn d'Oostindische Compagnie behoorlijke dienst te presteren". Tusschen die opstelling van punten en de opdracht bestaat een nauw verband, dat door dr. Stapel wordt aangewezen. De laatste neemt Hudde's ontwerp in 15 capittels op in zijn uitgave van Van Dam's werk. Hij oordeelt dat Van Dam met het door Hudde opgestelde schema bekend zal zijn geweest, al gaat *Van Dam* van een ander beginsel uit, toen het op uitvoeren aankwam. Deze verdeelt zijn stof in twee deelen: de *Compagnie in Nederland* en *de Compagnie in Indië*. Hudde wil bij elk onderdeel den toestand in beide deelen van het gebied der Compagnie bespreken.

Mr. Pieter van Dam heeft bijna *acht jaren* over de opgelegde taak gedaan. Ontheven grootendeels, van anderen arbeid, kon hij zich daaraan dus geheel geven. Breede opvatting en goede documentering blijken uit zijn werk, dat inderdaad geen kleinigheid was. De omvang wordt aangeduid door de inhoudsopgave, die hij zelf aan zijn werk vooraf doet gaan, nadat hij het voltooid en den 10en Maart 1701 aan de Heeren XVII heeft aangeboden.

Wij geven die opgave hier — verkort — weer om het belang van zijn arbeid uit een *Historisch oogpunt* te doen zien.

Die arbeid bestaat uit vijf boeken.

Het eerste boek, in twee deelen, geeft aan, waarom en hoe de Comapgnie is opgericht; haar toestand, de macht, die haar is gegeven, de wijze, waarop zij door heeren en bedienden wordt bestuurd en wat omtrent directie en gang van zaken bij verschillende gelegenheden is voorgevallen.

Het tweede boek, in drie deelen, omvat een beschrijving van alles wat de Compagnie in Oost-Indië heeft, hoe zij daaraan is gekomen; welken handel zij drijft en welke contracten zij daaromtrent met de Indische Vorsten heeft gesloten.

Het derde boek handelt voornamelijk over de Regeering van de Compagnie in Oost-Indië, het rechtswezen, de soldijen en het onderhoud van leger en vloot; de zaken der Compagnieën; de lasten die zij heeft te dragen; den particulieren handel.

Het vierde boek bespreekt de constitutie en de geschiedenis van de kerk in Indië.

Het vijfde boek loopt over de geschillen, die de Compagnie met Engeland heeft gehad.

De schrijver had er nog een inhoudsopgave met namen en zakenregister en een klapper bijgevoegd. Beide — volgens dr. Stapel — *onvolledig*.

Het geheele werk is een ontzaglijke rijke bron en moet voor de Heeren XVII van *onzegbaar nut* geweest zijn. Ze gevoelden dit al te voren. Zij vereerden mr. Pieter van Dam f 8000.— „bankgeldt", benevens den dank der vergadering.

Zij besloten het in een kist op de Kamer hunner Vergadering te bewaren, benevens het afschrift er van. Het werd dus strikt geheim gehouden. Daarvoor was reden — want de geheele toestand der Compagnie op elk gebied en hoe dat zoo geworden was, werd er in verklaard. En er was veel bij, dat iedereen niet behoefde te weten. Trouwens geheimhouding lag toen in het beginsel van elke regeering en bovendien was de Compagnie een Handelslichaam. Over de verdere lotgevallen van de M. S. zullen wij verder zwijgen. Maar alleen mededeelen, wat dr. Stapel vertelt van de wijze, waarop Van Dam zijn taak geestelijk heeft uitgevoerd.

Bij de beoordeeling van Van Dam's „Beschryvinge" als geschiedwerk dient in het oog gehouden te worden dat, overeenkomstig de opdracht, het doel in hoofdzaak was, een practische handleiding te scheppen voor de Bewindhebbers. Had Van Dam zich steeds streng aan dit doel gehouden, dan zou hij uit het verleden slechts datgene hebben vermeld, wat bestaande toestanden verklaarde of belang kon hebben voor de toekomst. Zóó éénzijdig heeft hij echter zijn taak niet opgevat; meermalen vinden wij feiten en toestanden uit het verleden beschreven, die, naar het ons voorkomt, voor de praktijk in des schrijvers tijd van geen belang meer waren. Maar anderzijds missen wij vaak beschouwingen, die in een zuiver historisch werk niet ontbreken mochten.

Zijn werk is dus een volledig beeld van de Compagnie in zijn tijd, *toegelicht door de geschiedenis*. Dat hij daarbij de medewerking van anderen genoten heeft, is, zegt dr. Stapel, ontwijfelbaar.

Er moet tevens worden opgemerkt, dat Van Dam, geen be -of veroordeeling geeft van het systeem, de principes en de maximen der Compagnie. Zoo er fouten zijn, zoekt hij ze bij de uitvoerders. Overigens is voor een Van Dam, die de „Beschryvinge" schreef, het innigste principe: het *acute evenement*. Terwijl hij veertig jaren vroeger — in 1662 — de loslating van het monopoliestelsel aanbeveelt, in den geest van Coen in 1629. De magistrale ambtenaar heeft dus den beoordeelaar in hem, in den loop van zoovele jaren, vervangen. Vanzelf moest dat van invloed wezen op de wijze waarop hij feiten en gebeurtenissen bekeek en beschreef. — en ook over personen handelde.

Voor den Historicus is zijn boek dan ook een ware Fundsgrube, een schat van verzamelde feiten.

En, naar onze meening, niet alleen voor den Historicus, als wetenschapsman. Ook de schrijver van Historische novellen zou daaruit zeer veel stof kunnen putten.

Zoo komen wij op

III.

DE UITGAVE.

Het leed natuurlijk geen twijfel dat schrijvers over onze Koloniale Historie een druk gebruik maakten van het M. S. van Pieter van Dam. Dr. Stapel noemt er een aantal op. Desondanks bleef de wenschelijkheid van een uitgave bestaan. Nog altijd heeft het de verdienste dat de Compagnie er in beschreven wordt als iets dat leeft. De schrijver heeft, de helft van den tijd, dien hij beschrijft, op den hoogsten post, medegemaakt. En, daar het boek hoofdzakelijk voor instructie van 's Compagnie's Hooge Regeerders moest dienen, moest het zoeken naar allerlei feiten en gebeurtenissen door een encyclopaedischen opzet vergemakkelijkt worden. Wat dan ook is geschied en mede een der redenen van de uitgave is geweest.

Over die uitgave zelf moet men niet gering denken. Het M. S. heeft een geweldigen omvang, gelijk wij, vele jaren geleden, bij een onderzoek in het algemeen Rijksarchief gedeeltelijk zelf hebben kunnen constateeren. Op het oogenblik zijn in druk verschenen de beide deelen van het Eerste boek en het eerste deel van het Tweede boek. Drie deelen dus (no's 63, 68 en 74 van 's Rijks Gesch. Publicatiën), respectievelijk 772, 728 en 858 bladzijden quarto.

Van de acht deelen waaruit het werk bestaat, ontbreekt alleen het laatste. Wordt dat alles gedrukt en met oordeel gepubliceerd — wat de bedoeling is — dan zal het een reusachtig werk wezen. Tevens kan er meer gebruik van gemaakt worden, omdat er thans natuurlijk meer ex. zijn.

Het is een werk, dat lang op zich heeft doen wachten — in 1850 begon men er al over — maar dat dan toch eindelijk in de rails is gezet. [3])

---

1) *In Rijks Geschiedkundige Publicatien* 1927, 1929 en 1930. Voor onze mededeelingen maken wij hier tevens gebruik van de Inleiding van het Eerste Boek, door Dr. F. W. Stapel. Over die publicatie tevens nader.

2) Dr. Stapel moet zich hier verschreven hebben. Hij spreekt van Spaansche troepen. Die zijn echter niet vóór Amersfoort geweest.

3) De uitgegeven deelen zijn voorzien van uitgebreide registers van personen en zaken.

Van Week tot Week.

Van Maandag 24 tot Vrijdag 28 Augustus.

De regeering heeft bij den Volksraad een aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1932 ingediend met het oog op de voorgenomen invoering van een belasting op het kapitaal. Deze zal bedragen over kapitalen van meer dan *f* 25.000 tot *f* 120.000 2½ pro mille en voor kapitalen boven *f* 120.000 2 pro mille. De opbrengsten van deze belasting worden voorloopig geschat of *f*2.000.000. Buitenlandsche concerns, die zekere eigendommen in Ned.-Indië bezitten, zullen van deze belasting zijn vrijgesteld. Voorts is een wetsontwerp ingediend strekkende tot goedkeuring van het ontwerp-verdrag, aangenomen door de veertiende zitting van de Int. Arbeidsconf. te Genève, Juni 1930, betreffende den gedwongen arbeid.

Bij de behandeling van de afd. Gouv.bedr. hebben de heeren F. H. de Hoog (I.E.V.), M. Soetardjo (Perhimpoenan Pegawai Bestuur Boemipoetra), ir. Goesto Mohamad Noor (nat. partijloos) en ir. F. L. P. G. Fournier (N.I. V.B.) een amendement ingediend, strekkende tot verhooging van den post Waterkracht met *f* 950.000 en den post Electriciteit met *f* 800.000. Het amendement beoogt de bij nota van wijziging aangebrachte vermindering dezer posten teniet te doen, waarin ligt opgesloten, dat de voorstellers staatsexploitatie den meest gewenschten bedrijfsvorm achten voor de opwekking van electrische energie in Midden-Java. Na uitvoerige discussies werd het amendement aangenomen met 34 tegen 12 stemmen.

Een motie van den heer dr. W. L. Wolff (Vad. Club), waarin de Volksraad als zijn zeer nadrukkelijken wensch uitspreekt, dat de regeering ten opzichte van de electriciteitsvoorziening van Midden-Java geen stappen neemt alvorens de Volksraad zich heeft uitgesproken, werd aangenomen.

De Volksraad heeft de afd. Gouv.bedr. en B.O.W. van de begrooting 1932 aangenomen.

De regeeringsgemachtigde deelde mede, dat de beoordeeling van het beleid van den commandant van den kruiser „Sumatra” uitsluitend tot de bevoegdheid van de regeering behoort. De regeering treedt hierover niet in discussie met den Volksraad. Een commissie van onderzoek wordt door haar onnoodig geacht.

Het amendement, ingediend door den heer H. J. de Dreu (I.S.D.P.), strekkende tot stopzetting van den bouw van den derden kruiser, wordt met klem ontraden. De stemming resulteerde in eene staking zoodat herstemd moet worden.

*De begrooting van Oorlog voor 1932 werd aange*nomen, nadat de heer H. J. de Dreu aanteekening had verzocht dat hij geacht wenscht te worden te hebben tegengestemd.

Ingediend is een ontwerp-ordonnantie inzake de beperking van buitenlandsche verloven voor landsdienaren met een bezoldiging van beneden de *f* 400 per maand. De regeering verzocht den Volksraad zijn beslissing terzake kenbaar te maken voor het einde van de loopende zitting (11 September a.s.) De gunstige gevolgen voor de schatkist, voortvloeiende uit deze wijziging, worden geraamd op *f*1.100.000 per jaar.

*De Volksraad heeft aangenomen een motie, inge*diend door den heer C. E. Barre (I.E.V.), waarin de wensch wordt uitgesproken dat een onderzoek zal worden ingesteld of met de belangen van de zoutmakers in alle opzichten rekening is gehouden.

De vereenigingen, welke samenwerken in de actie tegen de salaris-korting van ambtenaren hebben vergaderd en besloten geen delegatie naar Nederland te zenden, doch hiermede het Comité van Actie in Nederland te belasten.

Bij de P.T.T. zal een personeelsafvloeiing op groote schaal plaats hebben, waardoor in den loop van het jaar 61 middelbare ambtenaren gedwongen, beneyens 47 vrijwilligers heengaan, terwijl de opengevallen plaatsen niet zullen worden bezet.

De voorstanders van de P. N. I., de groep van Mohamad Hatta ; Soedjadi, richtten het Comité Persasaan Oemoem op met het oogmerk de onafhankelijke groep te steunen, de houding van Mohamad Hatta tegen de Partai Indonesia te versterken en in het belang van het volk te werken.

Het bestuur van de Partai Indonesia waarschuwt tegen deze groep.

Men verneemt uit Bandoeng, inzake het opgraven van de vier bronzen beelden bij den aanleg van een waterleiding in de buurt van de Sultansgraven bij Palembang dat het grootste der gevonden beelden een vierarmige Ciwa voorstelt waarvan de stijl overeenkomt met dien van Midden-Java uit den Boro-boedoer-tijd. De drie andere beelden zijn van een geheel afwijkend type.

Een 52 meter lang aquaduct, hetwelk zich uitstrekt over een 30 meter diep ravijn, werd 27 dezer in het Bondowososche opengesteld, waarmede het belangrijk irrigatiewerk Goebri is voltooid. Een uitgestrekt dor gebied, waar het water tot nu toe 25 cents per blik kostte, verandert hierdoor binnenkort in een welvarend sawahlandschap.

Het volgende officieele communiqué is uitgegeven door het contrôle-comité van de Internationale Tinpool.

Een Internationale Tinpool is gevormd met instemming van de vier regeeringen, die de internationale tin-restrictie-overeenkomst onderteekend hebben.

De pool zal handelen in nauwe samenwerking met het Internationale Tincomité.

De voorzitter van het Internationale Tincomité is ex-officio-voorzitter van het contrôle-comité van de Internationale Tinpool.

Het tin, dat door de Internationale Tinpool verkregen wordt, zal slechts worden vrijgelaten op basis van een prijsschaal, die door de bovenbedoelde vier regeeringen is goedgekeurd.

De eerste 5 pct. van de „gepoolde” hoeveelheden zullen worden vrijgelaten zoodra de gemiddelde prijs voor loco tin op de metaalbeurs te Londen gedurende een volle kalendermaand £ 150 per ton overschreden zal hebben.

Ten einde de vorming van de pool te vergemakkelijken, hebben de vier regeeringen elkaar wederkeerig garanties gegeven, dat zij onvoorwaardelijk zullen blijven deelnemen aan het internationaal restrictie-schema tot den datum, waarop de desbetreffende overeenkomst ten einde loopt, dat is 28 Februari 1933 en zij, wanneer op dien datum de Internationale Tinpool niet geliquideerd is, den duur van de restrictie-overeenkomst zullen verlengen tot totaal 3 jaar, gerekend van 12 Augustus 1931 af, den datum van oprichting van de pool.

Met groote belangstelling werd bij den Londenschen metaalhandel het bericht van het Intern. Tin-comité omtrent de vorming van een tin-pool opgenomen.

Omtrent den omvang der door de pool vast te houden voorraden is nog niets bekend. Volgens e opgedane ervaringen zal de prijs wellicht den stand van £ 150 bereiken, wanneer de voorraden — de varende niet inbegrepen — niet meer dan 20.000 ton bedragen.

Naar heden bekend werd, bedragen de voorraden in totaal 40.700 ton, zoodat de pool ca. 20.000 ton zou moeten vasthouden.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Boeatan's Feest-uitstalling.

Juist tegen 31 Augustus j.l. ontving „Boeatan” ter bezichtiging een zeer goed gelijkend olieverf-portret van *Raden Mas Noto Soeroto*, onlangs vervaardigd door den jeugdigen kunstschilder *Jan Hoowij*, die de Javaansche psyche van den bekenden dichter zeer goed heeft aangevoeld. Daarom werd besloten deze beeltenis in Boeatan's étalage voor Koninginne-verjaardag te plaatsen, te midden van mooie Javaansche Batiks, natuurlijk met oranje bloemen opgesierd. En niet minder natuurlijk, werden ook zijn dicht- en prozawerken daarbij tentoongesteld. Het geheel trekt zéér de aandacht der voorbijgangers. Mogen er ook eenige hunner naar binnen komen, waar zij in Boeatan's Toonkamers zeker wel iets van hun gading zullen vinden in elk geval véél moois kunnen zien en hartelijk welkom zullen zijn, als belangstellenden.

Drie Kunstnijverheidscholen in Indo-China.

Enkele weken geleden stelden wij onze lezers in kennis met hetgeen door Frankrijk met zooveel succes wordt gedaan in het belang der inheemsche Kunstnijverheid van Marokko, thans zouden wij gaarne de aandacht willen vestigen op de drie door Frankrijk opgerichte Kunstnijverheidscholen in Indo-China, naar aanleiding van een zeer interessant, officieel verslag desbetreffende, dat ons onlangs op de Koloniale Wereldtentoonstelling te Vincennes werd ter hand gesteld, uitgegeven door de *„Section des Services d'Intérêt social*, ressorteerende onder de *„Direction Générale de l'Instruction publique”*.

Bedoelde brochure bevat monografiën over die drie scholen, waarvan ieder een verschillend karakter draagt.

De eerste, te Hanoi gevestigd, is een Kunstacademie, deel uitmakende van de Universiteit aldaar. Er wordt algemeen kunstonderwijs gegeven, waardoor voornamelijk de Annamitische landstreken beinvloed worden.

De tweede, de Cambodgeaansche Kunstschool te Phnom-Pen beslaat een meer beperkt gebied en heeft ten doel de aldaar heerschende zeer origineele volkskunst levend te houden, o.a. door haar in commercieele aanraking te brengen met de moderne wereld.

Deze inrichting is drieledig, bestaande uit: het *Museum*, waarin oude Kunststukken verzameld worden om de plaatselijke traditie hoog te houden; de *school*, waarin kunstnijveren worden gevormd, in nauw verband met deze traditie, welke trouw wordt gevolgd, en de *verkoop-zaal*, die zorgt voor de noodige afname van het voortgebrachte, daardoor ook voor het dagelijks inkomen der opgeleide kunstnijveren.

De derde te Biên-Hoa, draagt een provinciaal karakter, als inrichting, bestemd tot het vormen van kunstnijveren in speciale vakken.

⁂

Beginnende met de laatste, zoo lezen wij daaromtrent in bovengenoemd rapport, dat deze kunstschool van Biên-Hoa met die van Gia-Dinh en Tha-Dan-Môt deel uitmaakt van een groep opleidingsinrichtingen in Cochin-China, welke sedert 1926 een reorganisatie hebben doorgemaakt, onder leiding van den heer Besson, een zeer talentvol kunstschilder en -leeraar. Van deze drie scholen is die van Biên-Hoa de eerste geweest, die belangrijke produkten afleverde van werkelijke kunstwaarde, zoowel op het gebied van pottebakkerij als van bronsgieterij, de twee vakken, welke er plaatselijk beoefend worden.

Haar organisatie en werkwijze zijn voorbeeldig, gezien de gestadige uitbreiding, zoowel van haar invloed als van haar arbeidssfeer.

Aan het hoofd der school staan twee leeraren: de een voor de afdeeling aardewerk, de andere voor die der gieterij. Deze onderwijzers stellen zich

ten taak, hunne Annamitische leerlingen, wier natuurlijken en kinderlijken kunst-aanleg zij blijven eerbiedigen, voort te helpen bij het scheppen van kunstproducten, door hen te wijzen op de schoonheid van proporties en lijnen in hun eigen volkskunst.

De Annamitische leerling bezit veelal kunst-gevoel en bedrevenheid, welke echter met groote bedachtzaamheid in de goede richting moeten worden geleid, opdat hij niet vervalt in het klakkeloos nabootsen van moderne kunstuitingen, welke hem toevallig onder de oogen komen en die hij geenszins begrijpt of van inheemsche z.g. kunst-voorwerpen, wier schoonheids-waarden sterk achteruit zijn gegaan. Hem deze dwalingen te doen vermijden, zonder zijn natuurlijken aanleg te verminderen, moet het voornaamste doelwit zijn van den Europeeschen leeraar. En met evenveel tact moet hij trachten de door hem noodig geachte technische verbeteringen bij het werk aan te brengen, want de werkwijze moet zoo eenvoudig mogelijk blijven, in overeenstemming met de te gebruiken materialen, welke vooral wat de pottenbakkerij betreft, vrij grof zijn.

Ook is 't van belang om niet te veel af te wijken van de techniek, welke bij de vroegere kunstnijveren gebruikelijk was en goede resultaten afwierp.

Onder de directie dezer twee technische leeraren, zijn een vijftal Inlandsche leiders aangesteld en twee dito opperlieden. In de afdeeling gieterij wordt gewerkt z.g. *à cire perdue*. Bij de pottenbakkerij wordt aardewerk gemaakt (grès). De leerlingen bestaan uitsluitend uit jeugdige Annamieten, die naar gelang van eigen smaak, één dezer beide vakken kiezen. Zij maken een proeftijd van zes maanden door, waarna zij door de leeraren, die hen beoordeelen, kunnen worden aangehouden of weggezonden.

De leertijd duurt zeven jaren: vier jaren eigenlijke leerlingschap en daarna drie jaren verfijning, waartoe alleen de leerlingen worden toegelaten, die de eerste vier jaren goed voldaan hebben.

Het leerplan, dat door de leerlingen der beide afdeelingen wordt gevolgd, omvat:

1e. Algemeen teekenonderwijs, schetsen naar voorbeeld en uit het hoofd, meetkunde, vlakversiering en vormgeving.

2e. Speciaal, grondig vakonderricht voor iedere afdeeling. In het vierde jaar moet iedere leerling geheel zelfstandig een kunstvoorwerp kunnen scheppen.

Pottenbakkerij:

Daar de grondstoffen voor de pottenbakkerij niet zeer fijn zijn, moeten van zelf de te maken voorwerpen een zeer eenvoudig, landelijk karakter behouden en de versiering in overeenstemming hiermede blijven. Bij grootere voorwerpen worden wel emails toegepast, o.a. voor architectonische stukken. Op de tentoonstelling te Vincennes ziet men daarvan eenige goed geslaagde voorbeelden. De daarvoor gebruikte ovens zijn van Chineesch model, met hout gestookt. Ze zijn veelal niet grooter dan 35 meter, doch soms ziet men ze wel dubbel zoolang, waarin de Inlanders de vaten voor hun drinkwater (gendi) bakken.

Gieterij:

De bronzen voorwerpen op de Kunstschool te te Biên-Hoa worden *à cire perdue* gegoten, gelijk de oude Chineesche en de directie heeft zoo min mogelijk willen veranderen in de bewerking, die plaatselijk in zwang was, vooral ook wat de aarden vormen betreft.

Daarentegen zijn wel eenige veranderingen gebracht in de gebruikelijke mengingen der metalen, alsook in de kleurgeving *(patine)*.

Volgens de Chineesche critici zijn er 3 soorten van *patine:* 1e. een in den grond tot stand gekomen, 2e. een tweede onder water en 3e. een door invloed van de lucht, terwijl enkelen nog een 4de soort kennen n.l. die van het graf, een lichte grijs-groene *patine*, die bizonder fraai is. Kunstenaars door deze pracht-kleuren geïnspireerd, zijn er toch in geslaagd door geduldige proeven met vuur, water en zuurmengingen, de bronzen, in betrekkelijk korten tijd, een dergelijk aanzien te geven.

De door de school vervaardigde bronzen dragen een Chineesch of Annamitisch karakter, bestaande uit: wierook-branders, goden-beeldjes, papier-snijders en -drukkers enz., maar ook meer moderne voorwerpen als: inktkokers, lampen, electrische plafonnières enz.

Afzet:

De op de school vervaardigde voorwerpen worden aan de bezoekers verkocht en de opbrengst er van wordt in de gouvernementsschatkist gestort. De verkoop zou zeer belangrijk kunnen zijn, daar er vele bestellingen worden gedaan, doch er kunnen nog maar weinig voorwerpen geleverd worden, daar slechts een gering aantal kunstnijveren op de school werkt. Dit aantal zal gestadig moeten toenemen en door plaatsing van oudleerlingen der school op de naburige kleine gieterijen en pottebakkerijen zouden deze de grove voorwerpen, die zij thans maken, moeten gaan verfijnen en er een aantrekkelijkheid aan weer moeten geven, welke zij sedert lang helaas verloren hebben Op dezen weg is de naburige schrijnwerkersschool van Thu-Dau-Môt haar reeds op succesvolle wijze vóórgegaan.

Het zou niet onmogelijk zijn om met regeeringshulp door eenige oud-leerlingen der school een inrichting tot stand te doen komen (alleen zouden zij zulks niet kunnen bekostigen) waar mooie voorwerpen vervaardigd konden worden, *unica*, die grif verkocht zouden worden, zonder nadeel te doen aan de daarbuitenstaande kunstnijveren, integendeel zouden deze er zelfs raad en voorlichting bij kunnen vinden.

De taak van den directeur der school, zou dan naast de leiding bij het onderwijs, moeten bestaan in het zoeken van afzet voor de voortbrengselen. Een dergelijke organisatie werkt reeds met succes in Cambodga.

Doch hierover een volgende keer.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Het prestige van den Westerling.

In een rede van *Lord Irwin* te Londen over de algemeene situatie in Br.-Indië en de door hem gevoerde politiek, werd ook *het dalende prestige van den Westerling* besproken. De oorzaken zijn drieledig: de nederlaag van Rusland tegen Japan, het gebruik van koloniale troepen in den wereldoorlog, en de invloed van de film op Oostersche volkeren. N. h. o. van de *Java-Bode* (22/7, Observer) loont het de moeite dit oordeel naar voren te brengen, want onder Lord Irwin's bewind voltrok zich in Br.-Indië het bloedigste drama, dat Br.-Indië de laatste halve eeuw gekend heeft. De bovengenoemde drie factoren gelden in algemeenen zin evenzeer voor andere gebiedsdeelen in het Verre Oosten, welke beheerscht worden door een Westersche Mogendheid. In den wereldoorlog heeft het respect voor en het prestige van den blanke een gevoeligen klap gekregen. En wat er nog over is, is het Westen, inclusief Amerika, hard bezig geheel uit te roeien met zijn films van al wat deze wereld aan misdadigs oplevert. *De verwording van het Westen-na-den-oorlog* werkt door in Oostelijke richting. Hierin is het geheele Oosten betrokken; dit is de botsing tusschen het zich nog steeds onfeilbaar achtende Westen en het tot een geheel andere opinie komende Oosten. Blijven wij dichter bij huis, dan zijn er voor wat Batavia betreft, gevallen aan te wijzen (bijv. thans de zaak-Karim), welke aanstonds den Inheemschen wel een zeer vreemd inzicht zullen geven in de wijze, waarop hier in enkele kringen met het recht wordt gemanipuleerd. Dergelijke affaires doen onnoemelijke **schade aan het prestige** van den Westerling en zullen nog lang nawerken.

Onderwerpen van internationalen aard vinden wij in het *Soer. Hbl.* (13/7 „Op het kantje af", *V.;* 16 en 23/7 „Indo-China", *R.;* 17 en 18/7 „Tusschen Oostzee en Adriatische zee", *V.;* 20/7 „Br. uit Australië"; 15 en 23/7 „Duitsche brieven", *E. M.;* 21/7 „Wie bindt de kat de bel aan?" *V.;* 23 en 25/7 „Hoover en zijn nasleep", *V.;* 24/7 „Het China van heden", *W. J. O.),* de *Java-Bode* (20/7, 2de bl. „De onrust in de Filippijnen"; 22 en 25/7, 3de bl. „Om den Pacific") en de *Deli Crt.* (25/7, 4de bl. „De Ver. St. en de Filippijnen", *J. G. S.)*

De P. N. I.-zaak. Het Kantoor van Arbeid.

In den Volksraad deelde de Regeeringsgemachtigde voor Alg. Zaken, *mr. ir. H. J. Kiewiet de Jonge*, het Regeeringsantwoord op de algemeene beschouwingen mede *(De Loc.* 24/7, blz. 17 en 31). In verband met *de actie der P. N. I.* verzekerde de Regeering, dat zij het onduldbaar achtte, dat de analphabete desa-bevolking door politieke propagandisten in beweging en in verwarring wordt gebracht. De Regeering juicht het deswege toe indien de groep ,waarvan de heer *Wiranata Koesoemo* woordvoerder was, met voormannen der bevolking, op passende en doeltreffende wijze de belangen der bevolking behartigen door stichting van coöperaties, scholen, of door maatregelen tot ontwikkeling van landbouw en nijverheid. De Regeering ziet tot hare voldoening, dat *twee misvattingen* zijn weerlegd. Ten eerste die als zouden alle intellectueelen of nationalisten van extreme of zelfs radicale gezindheid zijn, en ten tweede als zouden de radicaal-nationalisten allen anti-gouvernementaal zijn. De moedige rede van den heer *Sosrohadikoesoemo* leverde het bewijs hoe een goed nationalist een goed volksvriend kan wezen en toch overtuigd van de noodzaak van het steunen van het huidige Regeeringsbeleid, terwijl de heer *Rasjid* verklaarde het landvoogdelijk bestuursbeleid juist en goed te achten, terwijl hij als practisch nationalist het Nederlandsch Gezag zegde te aanvaarden.

De Reg.-gemachtigde voor Justitie, *mr. J. J. Schrieke*, sprak o.m. over het batikrapport, de Ned. Kol. Petr. Mij. en drie Chineesche Suikerfabrieken *(De Loc.* 24/7, blz. 18). Wat aangaat *het batikrapport* begrijpt de Regeering heel goed de verontwaardiging, die uit den Volksraad klonk. Ter verbetering van de toestanden werd meer gedaan dan in dat rapport werd vermeld; aan al deze kwesties is een einde gemaakt. Zoodra een inspecteur beschikbaar was, werden de toestanden onderkend; de toekomst wordt geheel beheerscht door financieele mogelijkheden. Het onderzoek bij *de Ned. Kol. Petr. Mij.* toonde aan, dat het percentage Nederlanders met ruim zes, dat der Amerikanen met ruim 18 procent is verminderd. De employé's op één na, kregen wat hun toekwam. Preventieve kracht gaat uit van *het Kantoor van Arbeid*, en hierop moet een wissel worden getrokken. Het onderzoek op *de drie suikerfabrieken van den heer Lie Djeng Ham* heeft plaats gehad; er zijn dingen gebeurd, die niet door den beugel konden. Wat daarover in het orgaan van den Suikerbond en in het „Soer. Hbl." werd gepubliceerd, bleek juist te zijn. De Regeering wacht echter het volledig inspectieverslag af.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (23 t/m. 28/7 „Volksraad"), de *Java-Bode* (22 en 23/7 „De beschuldigingen tegen de Koninklijke"; 24/7 „Petroleumbrochure, School en Reg. gemachtigde"; 25/7 „N. I. O. G. en Regeering" en „Twee moties"; 27/7 „Jaarvergadering Vad. Club te Djokja"), het *Soer. Hbl.* (20/7 „Een nationale avond", der Vad. Club te Malang; 23/7 „Vad. Clubvergadering te Djokja", *Z.;* 25/7, 3de bl. „De betrekkingen verbroken", tusschen Regeering en N. I. O. G.), de *Deli Crt.* (28/7 „De stemming onder de ambtenaren") en *De Sum. Post* (31/7 „De actie van het N. I. O. G.)

Splitsing of vereeniging van de volken in Ned.-Indië?

Is onder de volken in Ned.-Indië eene neiging waarneembaar om zich inniger samen te voegen, zooals noodzakelijk is, indien men uit hen een „Indonesisch" rijk wil opbouwen? Het is — n. h. i. van het *Soer. Hbl.* (25/7, 2de bl. *Z.)* — een probleem van buitengewone belangrijkheid. Zij, die droomen van de liquidatie van het Nederlandsche Gezag in Indië hebben zich allereerst de vraag voor te houden: wat krijgen wij daarna? Het zal uiterst moeilijk vallen één geval aan te halen, dat spreekt van neiging tot toenadering tusschen de volken onderling. Daarentegen zijn er meerdere gevallen, welke wijzen op de duidelijke neiging de onderlinge verschillen te verscherpen, althans zoo streng mogelijk te handhaven. De nationalistische opleving stimuleert ook het eigen sentiment der verschillende bevolkingsgroepen; de resultaten daarvan zijn zeer duidelijk. Voorbeelden daarvan vindt men o.a. bij *de Mandhailingers* (die niet als Batakkers wenschen te worden beschouwd, ofschoon de bevolking van Tapanoeli, genealogisch en anthropologisch, één volk is, dat met den naam „Batak" wordt aangeduid) en *de Boegineesche bevolking van Z. W.-Celebes* (die niet langer haar zaken in den Volksraad wil zien behartigd door Menadoneesche vertegenwoordigers, zooals tot dusver geschiedde; zij wil eigen representanten). Hoe langer hoe duidelijker blijkt, dat de *Buitengewesten steeds minder gediend zijn van bevoogding door Java;* men wenscht nimmer een: „Java *q. q.* Indonesië". Men onttrekt zich meer en meer aan Javaanschen invloed; zelfs in de groepeering der Volksraadsleden demonstreert zich dit verschijnsel. Er behoeft maar een onderwerp aan de orde te komen, dat de Buitengewesten raakt, of de Javaansche leden van den Volksraad hebben te ervaren, dat men zijn eigen weg wil gaan. Dit ondervond indertijd de heer Soeroso met zijn motie, welke beoogde Bali bij Oost-Java te voegen. Javaansche politici zullen verstandig doen, indien zij met al de symptomen van sterk groeiend zelfbewustzijn van groepen en volken der Buitengewesten terdege rekening houden. Blijkbaar werkt het door hen met zooveel kracht aangekweekt nationalisme buiten Java in anderen zin dan zij hadden verwacht, en wekt het daar vooral een sentiment, dat beslist afwijzend staat tegenover de z.g. Indonesische gedachte. Zeer duidelijk blijkt, dat *het Nederlandsche Gezag het eenige bindmiddel* is; alleen dit houdt de splitsing tegen. Uit den aard der zaak schept het ook de voorwaarden voor die splitsing, omdat het tusschen de

verschillende groepen en volken de onderlinge machtskwesties uitschakelt en aldus ook kleinen groepen de gelegenheid biedt idealen na te streven. Z. ziet in de toekomst de splitsingsgedachte nog veel verder doorwerken, en het schijnt hem eerder eene lastige opgave voor het Nederlandsche Gezag, dit streven later binnen redelijke perken te houden, dan dat er aanleiding kan bestaan voor de verwachting, dat met zooiets als te sterken uitgroei eener „Indonesische" eenheidsgedachte ernstig rekening zou moeten worden gehouden.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over „Islamietische actie" (25 en 28/7, in Ned.-Indië gericht tegen Italië) en „De Mauloed-viering" (28/7, 4de bl. Deelname van bij de 10.000 Mohammedanen te Batavia), de *Deli Crt.* over „De Studieclub" (30/7, 2de bl. De „Persatoean Bangsa Indonesia" te Soerabaja).

Uit den strijd tegen de werkloosheid.

De heer *Smissaert* geeft in het *Soer. Hbl.* (20/7) *economische en sociale beschouwingen uit den strijd tegen de werkloosheid.* Werkloosheid is voor den arbeider een gruwelijke ondervinding; als massaal verschijnsel in de volkshuishouding van eenig land is zij een groot kwaad en een bedenkelijk symptoom. De werkloosheid eischt voorziening, zal zij op den langen duur niet leiden tot pauperiseering van de arbeidersklasse; er hapert iets van gewicht in het bestel der volkshuishouding, iets waardoor er voor zich aanbiedenden arbeid, dus voor mogelijke voortbrenging, geen emplooi te vinden is. *De taak van bestrijding der werkloosheid* is niet te vervullen door de structuur in het eigen land te wijzigen, maar door *internationale maatregelen.* Het heeft in Mei en Juni een onderwerp van levendige gedachtenwisseling uitgemaakt op de Internationale Arbeidsconferentie te *Genève.* Hoe moeilijk was — en is! — het probleem, waarvan men de oplossing zocht. Men zie naar Engeland, Duitschland, Italië, Amerika! *Dr. Brauns* (uit Duitschland) was op de Int. Arbeidsconferentie van oordeel, dat men met Thomas' middelen (uitbreiding van de uitvoering van openbare werken; invoering van „short time", want de overproductie is door overwerk ontstaan; men vermijde vooral loonsverlaging in crisis-tijd, enz.) er niet kon komen. De wereldcrisis berust op constructiefouten der huidige maatschappij, wat door sociale maatregelen niet te verhelpen is. Op te lossen is het groote probleem slechts door *de groote fout* weg te werken: *gebrek aan kapitaal in sommige landen* (waaronder Duitschland), *een even schadelijk teveel elders.* De internationale schulden moeten dus worden herzien; het credietvraagstuk moet op internationalen grondslag worden opgelost, zóó dat de nationale belemmeringen verdwijnen. Het is de politieke onrust, die dit zoo hoog noodige werk tegenhoudt; het is het nationaal egoïsme, dat het economisch inzicht benevelt en zich verzet tegen een goede verstandhouding tusschen de gelijkberechtigde volkeren. Nationale middelen kunnen ons niet verlossen van de kwaal der werkloosheid. De Arbeidsconferentie moge zich daarvan bewust zijn en zij moge den Volkenbond aansporen om *de kern van de zaak* ter hand te nemen en het groote internationale vraagstuk tot een bevredigend einde te brengen. Dat was — dunkt de heer *Smissaert* — het juiste woord. Hier werd boven de beraadslagingen over het afweren van de koorts, de aandacht gevraagd voor de oorzaak, de ziekte: *de verkeerde goud-verdeeling.* Die fout in de wereld-economie ligt op den bodem van heel de crisis.

Het *Soer. Hbl.* (21/7, 2de bl.) plaatste *een oproep* van den heer *S. de Groot*, namens het Steuncomité, *tot steunverleening van onze landgenooten in Indië, die in misère leven.* Voor vele particulieren is het niet de vraag: „wat zullen wij eten?" doch: „zullen wij eten?" Honderden onschuldigen zijn blootgesteld aan de dagelijksche ellende van gebrek te lijden aan het noodige; vrouwen en kinderen lijden mede. Aanvankelijk waren het de minst geschikte werkkrachten, die werden uitgesloten van verdiensten; nu komen ook de betere werkers aan de beurt. Elken dag hoort men van nieuwe ontslagen op fabrieken, kantoren en in de cultures. En de Indische gecompliceerde maatschappij staat onvoorbereid tegenover het kwaad. De Overheid kan, zelf staand voor steeds toenemende tekorten, in dit tijdsgewricht niet afdoende helpen. Aanvankelijk vonden zeer vele slachtoffers van de inzinking nog wel steun en hulp, bij vrienden werden de schokken opgevangen, maar de nood wijkt niet, wordt steeds grooter, steeds nijpender. De aanvragen om steun en onderstand aan het Steuncomité nemen dagelijks in angstwekkende mate toe. Men steune met een maandelijks weerkeerende gave; elk bedrag is welkom.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (20/7, 2de bl. „Andermaal onjuist"; 20 t/m. 25/7 „Waar Boer en Brit tezamen wonen", betr. de reis van de *Houtman* naar Zuid-Afrika; 20 en 25/7 „Soerabaja's Weekoverzicht"), *De Loc.* (20/7 „Indië en Z.-Afrika"; blz. 33 „De arbeid der gehuwde vrouw in depressietijd"; 23/7, blz. 4 en 9 „De Ned. Handel Mij. in 1930"; 13/7, blz. 5 „De Werkloosheid 1ste halfj. 1931", *K. v. Arbeid).*

Eindelijk!

Volgens de *Deli Crt.* (31/7, 2de bl.) is door de Regeering een *Commissie voor het grondbezit van Indo-Europeanen* ingesteld, welke tot taak zal hebben de Regeering van advies te dienen nopens de vraag of, en zoo ja, op welke wijze het — met inachtneming van de huidige beginselen van agrarisch beleid en van de sociale positie der Indo-Europeanen — mogelijk en wenschelijk ware nadere voorzieningen in verband met het grondbezit van deze bevolkingsgroep te treffen.

Cultuurzaken worden behandeld door het *Soer. Hbl.* (15 en 23/7, 3de bl. „Het Chadbourne-plan en de Java-Suiker; 16 en 24/7; „Cultuurbelangen", *Dr. v. H.;* 17/7, 4de bl. „Landbouwzaken", *M. v. A.;* 23/7, 2de bl. „Kolonisatie N.-Guinea"; 24/7, 3de bl. „V. J. P.-tactiek"), *De Loc.* (17/7, blz. 15 „Reorganisatie der proefstations voor de Bergcultures"; 20/7, blz. 4 en 19 „Congres der West-Java planters"; blz. 36 „Suiker-zaken"), de *Java-Bode* (17/7 „Slavernij!" betr. N.-Guinea), de *Deli Crt.* (20/7, 2de bl. „De kolonisatie in den Vogelkop"; 22/7 „Landbouwkolonisatie in Simeloengoen"; 1/8 „Het rapport over het rubbervraagstuk") en *De Sum. Post* (27, 28 en 29/7 „Restrictie").

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

In een vereenigingsblad van het Inl. B.B. *Pemimpin*, van Mei wordt in een slotartikel de opmerking gemaakt, dat de strijd dien de Inh. bestuursambtenaar thans voert, deel uitmaakt van den algemeenen Indonesischen nationalen strijd. Er zullen natuurlijk Inh. B.B.-ambtenaren zijn die zich onder de eeuwige bevoogding van het Europeesche bestuur gelukkig achten, maar dit zijn uitzonderingen op den regel en menschen met slavenmentaliteit. Want bij de prijaji's in het algemeen is thans — dank zij het streven naar een zelfstandig, menschwaardig bestaan, dat het Oosten nu beheerscht — de drang opgekomen om zich uit hun nederige positie op te heffen, op eigen beenen te staan en de landgenooten zelfstandig te leiden en voor te lichten. Zooals het nu is, verkeeren de Inh. B.B.-ambtenaren in een ondragelijke positie. Zij zijn niet anders dan willooze werktuigen van het Europeesch bestuur. En de taakverdeeling tusschen Inl. en Europ. B.B., die de aftredende Volksraad heeft aangenomen, bevredigt hun niet, strookt niet met het verheven ontvoogdingsidee en is principieel in strijd met de laatste bestuurshervorming. Dat dit verlangen van ons bij het Europ. B.B. niet in goede aarde is gevallen is begrijpelijk, maar wij moeten met onze actie rustig blijven voortgaan en de overwinning zal aan onze zijde zijn. Nu werden van Europeesche zijde in een paar bladen neerhalende betichtingen gelanceerd aan het adres der Inh. bestuursambtenaren. Schrijver wil gaarne toegeven dat die ambtenaren inderdaad dikwijls in fouten vervalvallen, maar men moet niet vergeten tegenover welke moeilijkheden zij komen te staan, indien zij in hun ondergeschikte positie maatregelen en opdrachten — wettige of onwettige — moeten uitvoeren die dikwijls niet met de belangen van het volk zijn overeen te brengen. Daarbij komt nog dat het Europ. bestuur hen in tegenwoordigheid van particulieren of ambtenaren van andere takken van dienst vaak laat voelen hoe minderwaardig zij zijn. Verder gaat schrijver over tot weerlegging van de in bedoelde bladen gelanceerde aantijgingen en hij besluit zijn artikel met te zeggen: „Zoolang het Inheemsche bestuurscorps deze minderwaardige positie bekleedt, zoolang ondervindt de Inh. bestuursambtenaar niets dan spot en vernedering. Weest daarom solidair en strijdt onvermoeid voort voor de opheffing van uw corps. Gij zijt niet in de laatste plaats aansprakelijk voor de toekomst van uw Land en Volk."

In het Noord-Sumatraansche blad *Persatoean* van 30 Mei wordt een uitvoerige beschouwing gewijd aan de onderlinge verhouding tusschen de Indonesische nationalisten, Islamieten en Christenen, aan welke uiteenzetting de opmerking voorafgaat dat ingevolge de wereldorde de overgang van een ouderen naar een nieuweren tijd veelal een ontwrichting in de samenleving brengt en dat elke hervorming in de bestaande toestanden met strijd, offers en zelfs bloedvergieten gepaard gaat. Schrijver wijst in dit verband op de troebele politieke atmosfeer in de Indische gewesten, de veroordeeling van ir. Soekarno cs., welke het rechtsgevoel van de Indonesiërs geenszins bevredigt en de oneenigheden tusschen de Islamieten en nationalisten. Die slechte verhouding tusschen laatstgenoemde groepen komt schrijver overigens zeer logisch voor, omdat de Islam een internationaal karakter draagt en iedere fanatieke Islamiet vanzelfsprekend van zijn nationalistische gevoelens en wenschen afstand moet doen. Dergelijke propagandisten en „evangelisten" nu zijn geschikte werktuigen voor hen die in een vreemd land en over vreemde volken den baas willen spelen. Het geschil tusschen dr. Tjipto eenerzijds en de heeren Tjokro en Salim anderzijds, wordt gememoreerd. Betreurd wordt dat de heer Salim, overigens een knap Islam-propagandist, er steeds op uit is verdeeldheid onder de Indonesiërs te brengen en in zijn redevoeringen en geschriften alles wat buiten den kring van den Islam ligt, als onjuist voorstelt en verwerpt, hetgeen aan niet-Islamieten aanstoot geeft. De gevolgen van zulk een politiek blijven niet uit; van hun kant toch verdedigen de Christenen hun geloof niet alleen, maar doen zij ook — wat te betreuren is — hun best anders-denkenden tot het Christelijk geloof over te halen. Schrijver acht die onderlinge geschillen niet in het belang van den vooruitgang van het land en doet op journalisten, leiders en alle overige Indonesiërs een ernstig beroep om dergelijke godsdienstige geschillen uit den weg te ruimen ten einde met vereende krachten en solidair aan de verwezenlijking van de zeker meer belangrijke nationale wenschen en idealen te kunnen arbeiden.

Uit het interview van den redacteur van de *Ind. Crt.* in Nederland met den nieuw-benoemden Landvoogd neemt de *Siang Po* van 12 Juni een gedeelte over waarin Z.Exc. zich over de Javaansche intellectueelen, met wie hij tijdens zijn kortstondig verblijf op Java kennis heeft gemaakt, zeer gunstig uitliet. Aan het intellect van de Indonesiërs twijfelt Jhr. de Jonge niet, terwijl hij verder elk rasonderscheid en elke rasbevoorrechting uit den booze acht. Dergelijke verklaringen heeft schrijver eerder van verschillende Hollandsche diplomaten en ethici vernomen. Met de voortschrijdende ontwikkeling der landskinderen dient het onderscheid in behandeling tusschen de verschillende bevolkingsgroepen te verdwijnen, wil de Regeering zich in de toekomst niet voor moeilijkheden geplaatst zien. Een behandeling naar de huidskleur alleen zal men kunnen volhouden zoolang de benadeelden onwetend en dom zijn. De Regeering hier te lande ziet dit gelukkig ook in, want met uitzondering van eenige voor de Hollanders gereserveerde plaatsen, vinden de Indonesiërs thans nagenoeg overal toegang, wat zeker als een der effectieve middelen tegen rassenhaat mag worden beschouwd.

In verband met een beschouwing door een Zweed over Indonesië gegeven, zegt de *Han Po* van 4 Juni dat er inderdaad veel Westerlingen zijn die probeeren een schets te geven van de toestanden in den Oost. Maar doordat zij die toestanden slechts terloops hebben beschouwd of door menschen zijn ingelicht die Indonesië beschouwen als een land van lage positie, zijn zij in hun beschouwingen dikwijls niet objectief. Ook Britsch-Indië wordt dikwijls door dergelijke lieden bezocht, zooals b.v. door Miss Katherine Mayo, die met haar boek „Mother India" de buitenlanders geheel heeft misleid. Maar dergelijke misleidingen worden door de Britsch-Indiërs direct bestreden en zij geven zelf boeken in het Engelsch uit om de buitenlanders voor te lichten. Dit doen de intellectueelen van Indonesië niet voor hun land. Zij gelooven zelfs nog aan het gepraat der buitenlanders. Wellicht zijn de Indonesiërs van oordeel dat de Engelsche boeken geen effect zullen sorteeren omdat men hier in Indonesië geen Engelsch verstaat. Dit kan waar zijn, maar dan maar dan moeten zij maar in buitenlandsche kranten schrijven, als Japansche, Australische, Amerikaansche of Europeesche, want een tegenspraak in eigen bladen en in een taal die de buitenlanders niet verstaan, beteekent niets.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 4 van 25 Juli. Ned.-Indische thee (uit het jaarverslag van de vereeniging van thee-Importeurs blijkt het, dat in 1930 339.084 kisten werden aangevoerd tegen 291.029 in 1929. Javathee nam toe met 21 pct., Sumatrathee met 4¾ pct. Het percentage Ned.-Ind. thee in den totalen invoer voor verbruik liep terug tot 81¾ pct.) — Het industrialisatie-vraagstuk voor Ned.-Indië. Slot. — Het Jubileum-congres der „Soekaboemische". — Verslag van de Alg. Vergadering van den Ned.-Ind. Plantersbond op 17 Juli.

Economisch Statistische Berichten

No. 817 van 26 Aug. De jongste beperkingen der Poenale Sanctie in N.I., door mr. Cohen de Boer. (voor elke in de Buitengewesten werkende ondernemingen die ouder is dan 10 jaar, zal de verhouding tusschen de aantallen der bij haar werkzame contractanten en niet-contractanten zoodanig moeten worden geregeld, dat deze per ultimo 1931 tenminste bedraagt 75:25, per ultimo 1933 60:40 en per ultimo 1935 50:50. Voor ondernemingen in 1921 geopend, worden deze tijdstippen naar evenredigheid van termijnen van resp. 11, 13 en 15 jaren na de opening later gesteld. Ruim 1½ jaar geleden hadden de ondernemers in de Buitengewesten eigener beweging ongeveer een kwart der totale arbeidersbevolking als niet-contractanten te werk gesteld).

Gazette de Hollande

No. 3149 van 21 Aug. Cinchona Culture in Java: its History and Development, door M. Kerbosch V.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 8 van 15 Juli. On the Anophelines separatus, hunteri, and snydersi, door C. Strickland (besproken door W. F. R. Essed). — Ruggemerggezwel; kysteus neurinoom, door prof. dr. C. Bonne en A. J. Cohen. — Over Sypilhis van de Aorta, door H. Kellerman Deibel. — De behandeling van fibromyoma uteri, door H. E. A. Fermin en prof. dr. R. Remmelts, met antwoord van J. R. Roelands. — Iets over de zorg voor den gezondheidstoestand der ondernemingsarbeiders in de toekomst, door B. M. van Driel, met antwoord van dr. P. J. van Gulik, (schrijver geeft daarbij vier goede afbeeldingen van woningen). — Morbus Addisoni bij een Javaansche vrouw, door dr. R. Huisman. — Axute shock en dood na een intramusculaire antitetanis seruminjectie, door dr. J. G. Wisse. — Roodvonk bij Javanen, door C. L. Bonnet en A. J. Cohen. — Het corps geneeskundigen in Ned.-Indië (ontleend aan de ledenlijst der Vereeniging en het Jaarboekje. Er zijn ongeveer 1200 geneesheeren in N.I. verspreid over 371 plaatsen, waaronder 390 inheemschen en 40 Chineezen, 770 zijn Europeanen, waarvan 100 buitenlanders.)

De Gids

Augustus. Een contrast (van de redactie). Gelijk door een dagbladcorrespondentie bekend is geworden, heeft bij de voorbereiding der tentoonstelling een pijnlijke vergissing plaats gehad. Het comité verzocht, ter opluistering en met onbescheiden aandrang, de adellijke danseressen uit den Kraton van Solo. De Soesoehoenan weigerde, en in bijzonder waardigen vorm. Een lesje in decorum.

De Nederlandsche Regeering vindt het gepast, dat een congres onthaald wordt op een feestavond in het Rijksmuseum, waarbij de gastheeren nog den slechten smaak bovendien hebben, zich ten pleiziere van hun verfijnd letterkundig publiek te verkleeden. Rembrandt en Vermeer kunnen niet meer protesteeren, zooals de keizer van Solo, als er met 's lands geestelijke adelsbrieven wordt gesold.") — Achter de Noten, door Matthijs Vermeulen (hij verklaart, dat hij een Westersche dorps-harmonie oneindig verheven oordeelt boven het voortreffelijkste Oostersche orkest. Een kwestie van muzikalen smaak en van aanvoeling. Waarbij komt, dat Vermeulen het voortreffelijkste Oostersche orkest nooit gehoord heeft).

De Hollandsche Revue

15 Augustus no. 16. Van Londen naar Irkoetsk aan het Baikalmeer door de lucht in lijndienst in drie dagen. Op dezen grondslag zal in de naaste toekomst Londen—Shanghai 5, Londen—Tokio 5 en Tokio—Singapore 4 dagen vorderen, door E. Schmülling (deze versnelling in de evolutie der wereldluchtvaart verdient door ons Nederlanders met meer dan platonische belangstelling te worden gadegeslagen, want èn Nederland èn Ned. Indië onderhouden vrij en voldoend talrijke betrekkingen, vooral van commercieelen aard met Mantsjoerije, Japan en China).

De Indische Mercuur

van 26 Aug. no. 34. De opening van het Ned.-Ind. Paviljoen te Vincennes, door G. — Technisch Overzicht der Suikerindustrie (Het vierde internationale congres van suikerriet technologen te Porto Rico. — Fred. A. G. Muir en Het suikergehalte van suikerriet.

Indisch Militair Tijdschrift

No. 7. Militaire bijstand na de Merapieramp, door P. G. Mantel. — De rechtspleging bij de landmacht, door A. J. C. Nugteren. — Eenige beschouwingen over het richten met snelvuurgeschut indien het richtkijkervlak helt, door J. J. Croese. — Nota's betreffende de in 1928, 1929 en 1930 gehouden oefeningen, door D. v. O. — Taktiek en bevelvoering in klein verband, door R. B. van Dyken en C. C. J. Teerink.

De Indische Verlofganger

21 Aug. No. 3. Opperbewindhebbers van de West-Indische Comp., door S. Kalff. (Willem IV en Willem V).

De Ingenieur

No. 31 van 31 Juli. Het transport bij het groot landbouwbedrijf in de tropen, door J. Radersma (voordracht op 7 Mei te Utrecht gehouden in de vergadering van de afd. voor Verkeer en Verkeerstechniek van het Kon. Inst. van Ingenieurs. Bij het groot landbouwbedrijf in de tropen vormt het transport voor den aanvoer der grondstoffen naar de fabriek een belangrijk onderdeel van het bedrijf. Er is een groot kapitaal mede gemoeid en de resultaten van de onderneming zijn in niet geringe mate afhankelijk van de doelmatigheid van het transport).

Onze Stem

10 Juli no. 28. Prins Hendrik naar Indië (een pleidooi voor een bezoek aan Indië, waarbij de redactie aanteekent: Naar de jongste berichten uit de dagbladen, is een reis van Prinses Juliana naar de koloniën in voorbereiding).

Orgaan der Nederl.-Ind. Officiersvereeniging

Juni. Nogmaals pontontreinen in Indië, door H. A. E. Vennink (de ontwikkeling en uitbreiding van het rivierovergangsmateriaal, beproefd, aangemaakt en georganiseerd bij het bataljon genietroepen tijdens de laatste jaren, moge de overtuiging schenken, dat onze pioniers ter zake steeds diligent zijn, en, binnen de grenzen van het financieel en militair-technisch mogelijke, steeds zullen trachten zooveel mogelijk geschikt en voorbereid te zijn om aan alle eischen, die een opereerend leger aan de technische troepen stelt, te kunnen voldoen, waarbij zij steeds een open oor zullen hebben voor alle suggesties, die zouden kunnen leiden tot de technische volmaking van de hulpmiddelen en opvoering van het peil van geoefendheid en voorbereid zijn van het personeel.) — Pontontreinen in Indië, door P. Scholten (antwoord aan den heer Vennik. De schrijver eindigt met te zeggen dat het vraagstuk der ponton (vaartuigenbrugge-) treinen een van de eerste orde is en juist den laatsten tijd allerwege in de vakliteratuur besproken wordt).

De Rijkseenheid

No. 48 van 26 Aug. De opening van het nieuwe Nederlandsche Paviljoen op de Parijsche Koloniale Tentoonstelling. — Sloopers der Rijkseenheid? Wie zijn de grootste? (in het program van „De Stuw", orgaan van de „Vereeniging tot bevordering van de maatschappelijke en staatkundige ontwikkeling van Ned.-Indië" wordt voorop als doel gesteld het daarheen te leiden, dat een deel des rijks zich daarvan afscheide en een zelfstandig gemeenbest in de rij der volken worde. Hierin ligt het antwoord op de vraag). — Een koloniaal gevaar, door dr. J. G. Loohuis (de opvattingen en de leuzen van extreme socialisten). — Een Fransche Koloniale Tentoonstelling in het jaar 1550, door v. H. (den 1sten October van dat jaar geopend te Rouaan, ter gelegenheid van het bezoek van Hendrik II en zijn gemalin).

De Stuw

16 Juli, no. 14. De organisatie van de Indische regeering. — Persbreideling, door Logemann. (Men neme de vrijheid om kwaad te doen niet in bescherming. Men erkenne, dat die macht der slechte vrijheid in dit land grooter is dan in menig ander. Maar de overheid kenne de lengte van haar arm en de volksvertegenwoordiging wege de schade, die onberaden toekenning van gezag aan het goed recht der vrijheid kan toebrengen).

Tropisch Nederland

No. 9 van 24 Aug. Een bezoek aan de Parijsche koloniale wereldtentoonstelling, door H. van der Mandere. I. — Indrukken van Zuid-Sumatra, door mevr. T. Lach de Bère. VI. Slot. — Nederlandsche roeping in Indië, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. IX.

Volkscredietwezen

Juni: In Memoriam J. A. G. Smys (3 Juni overleden). — De volkscredietinstellingen in het eerste derde van 1931. I. De Volkscredietbanken op Java en Madoera II. alsvoren in de Buitengewesten. De desabanken op Java en Madoera. IV. Alsvoren in de Buitengewesten, door mr. Th. A. Fruin. — Prijsvraag over den achterstand, door Fruin. — Credietverstrekking door volkscredietbanken aan coöperatieve landbouwvereenigingen van oud-leerlingen van landbouwbedrijfscholen of landbouwdesacursussen, door Fruin (verslag der besprekingen van mr. Fruin en dr. Vroom en het fd. Hoofd van den Provincialen landbouwvoorlichtingsdienst van West-Java en de ambtenaren van zijn dienst. Daarop volgt een ontwerp oprichtingsacte voor een coöperatieve vereeniging met een model credietovereenkomst.)

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Koloniaal Missietijdschrift. Aug. Jaarverslag Sint Melanie-Werk. De Embaloeh-Dajak Het Koningschap II, door H. J. Huijbers. — Iets over het weeshuis te Semarang, door S. Kalff.

Kruistriomph. September. Een gedenkwaardige dag, door J. de Rooy (eerste steenlegging van de nieuwe St. Antonius-kerk te Tjitjalengka op 3 Mei.) — Praatjes over Cheriban, door J. B. Finkenberg.

Het Zendingsblad van de Ger. Kerken in Nederland. Augustus. Zending onder de Chineezen op Midden-Java (op het zendingsterrein wonen op Java 72430 Chineezen, zoodat er werk in overvloed is). — Ds. L. Netelenbos, die van 1904 in Indië was, heeft emeritaat ontvangen.) — Drs. R. Veen, door W. B. (naar Java vertrokken als zendingsarts). — Boerbolinggo (met een zendingskaart).

BOEKENSCHOUW.

Wonen en leven in Nederl.-Indië. De N.V. De Bijenkorf geeft in dit geschrift een practische raad wat mede te nemen, en daarbij de prijzen alsmede wat er wordt gedragen in Indië.

Annual bibliography of Indian Archeologie for the year 1929. Published with the aid of the Government of Netherlands India and with the support of the Imperial Government of India. Uitgegeven door het Kern-Instituut, Leiden, E. J. Brill. f 6.—.

Korte mededeelingen van de afdeeling Landbouw. Dep. v. L. N. en H. Buitenzorg 12. Cultuurontleding van een fabrieksriettuin nabij Demak. Uitgevoerd onder leiding van A. C. Koorenhof door Djoemito Padmodihardjo; uitgewerkt door Raden ir. Goenong Iskandar en J. Wit. f 0.35.

Korte mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten, Dep. v. L. N. en H. Buitenzorg 15. Aanteekeningen inzake een drietal hier te lande een klappers schadelijk dynastinen, door S. Leefmans, f 0.40 en 16. De vatbaarheid van slijmziekte van 32 geïmporteerde aardappelrassen, door dr. ir. S. J. Wellensiek, 0.40.

Wetenschappelijke mededeelingen. Uitgegeven door den dienst van den mijnbouw in N.I. no. 13. Neue Beitrage zur Kenntniss der permischen Echinodermen von Timor, door Joh. Wanner en V. Poteriocrinidae. I. Mit 5 Tafeln und 2 Textfiguren VI. Blastoidea. Mit 4 Tafeln und 10 Tetfiguren. f 3.-.

Instituut voor administratieve techniek. Mededeelingen Juli. Bepalingen voor het gebruik van landswege van eenheidsformaten voor Papier, Formulieren, Registers en Boeken. De beteekenis van Normalisatie, Normaalformaten voor Papier en Enveloppen, Het Decimaal-systeem.

Suriname

Naar aanleiding van het eindverslag der Koloniale Staten betreffende de verordening tot nadere wijziging en aanvulling der goudverordening, heeft de Gouverneur een uitvoerige en zeer belangrijke nota ingezonden.

Onze ruimte gedoogt niet daarop in détails in te gaan. Wij veroorloven ons de vrijheid het resumé over te nemen, dat de N. R. Ct. van de nota geeft, met een kleine aanvulling.

„Het komt den Gouverneur voor, dat de principieele verschillen niet zoo groot zijn, dat geen overeenstemming met de meerderheid der Staten zou zijn te bereiken.

Overigens kan hij niet nalaten er op te wijzen, dat z. i. de juistheid van de meening der Koloniale Staten over de „geheel onvoldoende uitkomsten met deze verordening bereikt" aan gerechten twijfel onderhevig is. Immers in den tijd, toen de goudproductie voortdurend stijgende was en ten slotte het belangrijke cijfer van 1200 K.G. bereikte, waren onderzoek, concessie en belasting, onderwerpen, geregeld bij dezelfde verordeningen, die thans nog bestaan.

Dat nadien de productie voortdurend afnemende is geweest, kan zonder meer niet op rekening worden geschoven van de wetgeving. Er is meer aanleiding aan te nemen, dat die achteruitgang, die na zekeren tijd ook overal elders te constateeren is geweest, het gevolg is van geleidelijke uitputting der terreinen.

Indien deze veronderstelling juist is, zal grondige herziening der bestaande verordening niet meer goud te voorschijn kunnen roepen.

Nu het grootbedrijf zich geleidelijk heeft teruggetrokken, heeft de Gouverneur zich bereid verklaard een proef te nemen met openstelling van gedeelten van het binnenland voor het z.g. kleinbedrijf, opdat kan blijken of dit bedrijf nog loonend kan werken, waar het voor grootere ondernemingen niet meer mogelijk is.

Het deed den Gouverneur genoegen in het Eindverslag te lezen, dat de invoering van de bepalingen regelende het vrije en kostelooze onderzoek op daarvoor aan te wijzen terreinen zeer werd toegejuicht, zij het ook dat er nog eenige leden zijn, die bezwaar blijven maken tegen de wijze waarop de exploratie en exploitatie volgens het hierbedoeld systeem geregeld zullen worden, alsmede tegen de beperking van den omvang der hiervoor open te stellen terreinen.

Ter tegemoetkoming aan het bezwaar van laatstbedoelde leden, is de Gouverneur bereid om behalve het Westelijk deel des lands ook een gedeelte van het centrum, dat als goudhoudend bekend staat, n.l. het gedeelte, dat begrensd wordt door de Saramaccarivier, de Moermoerekreek, een lijn recht west vanuit K.M. 115 van de spoorbaan en de spoorbaan dadelijk voor het vrije onderzoek open te stellen. Verder zullen eenige wijzigingen worden aangebracht in het ontwerp-besluit, houdende bepalingen betreffende het kostelooze onderzoek.

De vergunningen zullen niet door den Gouverneur, maar ter bespoediging van de behandeling, door den beheerder der Domeinen worden verleend.

Op grond van het in de Memorie van Antwoord aangevoerde zal vooralsnog het geheele grondgebied niet voor het vrije onderzoek kunnen worden aangewezen. Wanneer niet blijkt dat uit het nieuwe systeem moeilijkheden voortvloeien, zal overwogen kunnen worden in hoeverre tot verruiming van het gebied kan worden overgegaan.

Het komt den Gouverneur ook na hernieuwde bestudeering niet gewenscht voor om de categorieën van personen, die in aanmerking kunnen komen voor het verkrijgen van vergunningen tot onderzoek naar- en concessiën tot het ontginnen van delfstoffen, uit te breiden tot Nederlandsche onderdanen, die in een vreemd land gevestigd zijn, gelijk door eenige leden wordt verlangd.

De Gouverneur kan zich ten deze beter vereenigen met de leden, die van oordeel zijn, dat het billijk moet worden geacht, dat als een Nederlandsch onderdaan zich op vreemd grondgebied vestigt, hij van het verkrijgen van vergunningen en concessieën uitgesloten moet zijn. Willen zulke onderdaen deelnemen aan de delfstoffenindustrie in Suriname, dan bestaat daartoe de mogelijkheid door een vennootschap voor dat doel op te richten, gevestigd in één van de Nederlandsche gebiedsdeelen.

De meening, dat buitenlanders uitgesloten zijn van het verkrijgen van vergunningen volgens de in te voeren regeling, is niet geheel juist. Gelijk in de Memorie van Antwoord reeds is medegedeeld kunnen buitenlanders, indien zij het voornemen hebben zich in de kolonie te vestigen, aan den Gouverneur vervroegde toelating vragen. Wordt deze verleend, dan kunnen zij voor het verkrijgen van eene vergunning als bovenbedoeld wèl in aanmerking komen.

Dat het concessierecht, dat betaald moet worden voorloopig een voldoende correctie oplevert tegen het aanvragen en vasthouden van terreinen met speculatieve bedoelingen, is juist.

Op grond van de belangrijke kosten zijn de meeste der groote complexen land, welke vroeger in concessie waren, losgelaten. Op het oogenblik zijn nog maar vijf terreinen van meer dan 1000 H.A. in concessie.

Een dier terreinen behoort tot de N.V. Goud Exploitatie Onderneming L. en F. de Jong; reeds langer dan veertig jaren wordt dit terrein geëxploiteerd en de laatste vier jaren is daarvan onderscheidenlijk 43941, 36248, 29750 en 56850 gram aan goud aangevoerd, geproduceerd door onderhuurders. De Gouverneur heeft niet den indruk dat het systeem van onderhuur, dat daar gevolgd wordt, moet worden veroordeeld. Vele kleine ontginners vinden daar een bestaan.

Het zijn niet deze concessieterreinen, die de gelegenheid van vrij onderzoek beperken, maar de vele vergunningen tot onderzoek die worden genomen.

Mocht de proef van vrij onderzoek tot bevredigende resultaten leiden, dan zou overwogen kunnen worden het verleenen van bovenbedoelde vergunningen op meer beperkte schaal te doen geschieden, teneinde eventueel de ruimte voor vrij onderzoek uit te breiden. Deze weg zal naar het oordeel van den Gouverneur beter tot het doel leiden dan het invoeren van werkdwang.

***

Op 27 Augustus overleed plotseling te Paramaribo Dr. J. W. Jenny Weyerman, Directeur van de N.V. Surinaamsche Waterleiding Mij.

***

Op 30 Augustus werd hier ter stede het bericht ontvangen van het overlijden te Gibraltar van den heer R. A. W. Diculefit, Hoofdmachinist M. S. Selene.

De heer Diculefit was Surinamer van geboorte.

***

Benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau:

N. J. N. Hageman (frater M. Pachalis) hoofd eener Roomsch-Katholieke bijzondere school in Suriname; L. J. Reus, particulier geneesheer in Suriname; W. F. Roeske, districts-commissaris in Suriname.

Eere-medailles toegekend:

in goud, aan K. J. Gerber, directeur-armverzorger van het weldadigheidsgesticht te Landsgrond Boniface;

in zilver, aan W. C. van 't Kruys, brandspuitmetersbaas bij de brandweer;

in brons, aan A. de Boer, hoofdagent 1e klasse bij de algemeene politie; J. A. Terborg, verpleger bij de inrichting voor melaatschen Groot-Chatillon; J. L. Rooseval, klein-landbouwer.

Allen in Suriname.

***

Als opvolger van mr. dr. C. F. Schoch is als provinciaal correspondent voor Noord-Holland van de „Haagsche Maatschappij" (Maatschappij tot bevordering van het Godsdienstig Onderwijs onder de inlandsche bevolking van de Kolonie Suriname) opgetreden de heer C. Visser Jr., Teding van Berkhoutstraat 22, Haarlem.

Curaçao

Het dranksmokkelen.

Naar aanleiding van de in ons blad van 30 Juli 1931 medegedeelde plannen van het bestuur met de bovenwindsche eilanden zendt men ons de volgende beschouwingen, hoofdzakelijk over de houding van het gouvernement ten opzichte van het dranksmokkelen in verband met de belangen der Vereenigde Staten.

Worden nu overeenkomstig het plan van 1927 de invoerrechten en accijnsen afgeschaft of niet? Ik begrijp uit de mededeelingen, dat men de bepalingen op de landingscertificaten niet wil intrekken, en daaruit zou dan vanzelf volgen, dat men de rechten wil handhaven, maar waarom zegt men het dan niet duidelijk?

Wat betreft het smokkelen van het Fransch naar het Nederlandsch gedeelte van St. Martin is het wel aardig, nog eens te lezen wat Van Kol een 25 jaar geleden daarover schreef. De tegenwoordige Curaçaosche belastingwetgeving bestond toen nog niet. Van Kol stelde vast, dat het bestuur onmachtig was, dien smokkel-invoer tegen te gaan en achtte overleg noodig met het Fransche bestuur. Is er sedert iets gedaan, om de wettelijke bepalingen op „ernstige en waardige wijze" te handhaven? Moet een wet, die niet tot rechtsnorm is kunnen worden, alleen omdat het ontbroken heeft aan een voldoende „outillage", noodig om haar te handhaven, maar worden ingetrokken? En dan nog wel een wet waarin niet wordt vastgelegd een gebod of een verbod waarmede men het al dan niet eens kan zijn, maar een fiscale wet, van de soort, als overal ter wereld eeuwen lang noodig is geacht om inkomsten aan de openbare kas te verschaffen, met als nevenbedoeling — in beschaafde landen ten minste — om een bepaalde volksondeugd te beteugelen.

Meer dan een derde der bevolking van Ned. St. Maarten woont te Philipsburg, een plaatsje dat uit enkele straten en zijstraatjes bestaat en dat voor drie vierden van den omtrek door zoutpannen en zeewater wordt omsloten. Niemand maakt mij wijs dat één stevige Hollandsche grenskommies ten minste dáár de smokkelaars geen baas zou kunnen worden!

Neen, het Curaçaosche bewind heeft indertijd niet een mooi gebaar willen maken tegenover de Vereenigde Staten door den St. Martijnschen drankuitvoer te bemoeilijken maar dien van het „hoofdeiland" zijn gang te laten gaan; in dit opzicht gaan de Bovenwindsche politici te ver in hun wantrouwen tegenover het centrale bewind. Op aandrang van hooger hand heeft men zich opgemaakt om met een minimum van moeite iets te doen dat den schijn kan wekken van een ernstige poging om Amerika ter wille te zijn. Deskundigen als de voorzitter van de K. v. K. waren het er over eens, dat, zoolang de whisky duur betaald werd, de maatregel der landingscertificaten wèl den fiscus aan inkomsten van uiterst bedenkelijken aard zou helpen, maar het euvel, waarover Uncle Sam klaagde, niet zou beteugelen. En zoo zou het ook moeten zijn gegaan, niet alleen ten opzichte van St. Maarten, maar evenzeer t. o. v. de benedenwindsche eilanden, wanneer de omstandigheden gelijk waren geweest.

Er is gedurende een aantal jaren in het geheele gewest belangrijk meer accijns ontvangen dan overeen zou komen met de als ingevoerd aangemerkte hoeveelheden gedistilleerd à *f* 1,20 per L. van 50 %, maar

Nagekomen Berichten.

uit de officieele cijfers laat zich — althans naar mijn opvatting — niet wel afleiden welke eilanden wel en welke niet accijns hebben opgeofferd op wederuitgevoerd gedistilleerd, waarvoor geen landingscertificaat kan worden overgelegd. Het is natuurlijk mogelijk dat St. Maarten door de nabijheid van het Fransche gebied al dadelijk zoozeer in het nadeel was, dat de accijns er niet meer af kon, en dat Curaçao en Bonaire een tijd lang nog wel den accijns konden prijsgeven.

Het komt mij voor, dat er alle reden was, om een andere houding aan te nemen, zoowel uit oogpunt van internationale behoorlijkheid als ter wille van Nederlandsch belang, dat slechts gebaat kan zijn bij een wederkeerige welwillende behandeling, en ook in het belang der handelsmoraal, die in vroegere eeuwen dikwijls maar al te ver te zoeken is geweest.

En wanneer men langs den weg van rechtstreeksche wettelijke bepalingen niets bereiken kon, had men dan niet met andere maatregelen kunnen helpen, bijv. door een dagelijksche openbaarmaking van een lijst van uitgeklaarde schepen met vermelding der lading en door de verplichting om bij thuiskomst beëedigde scheepsverklaring af te leggen met toepassing van de bestaande strafbepalingen op valschheid in geschrifte en meineed, zoodat het niet straffeloos zou kunnen gebeuren, dat een Curaçaosche schoener met een lading whiskey wordt uitgeklaard met bestemming naar St. Martin, om terug te komen zonder dit laatste eiland gezien te hebben. Ook in Nederland gaat de scheepvaartinspectie na of gedurende de reis de scheepvaartwetten zijn nageleefd.

Struisvogelpark Albertina.

Als er in de Curaçaosche bladen iets over gestaan heeft, is het ons ontgaan, maar in ieder geval vernemen wij eerst nu hier te lande, dat het struisvogelpark op Curaçao is opgeheven en de maatschappij in liquidatie is.

De R. K. Missie in 1930.

Volgens een bericht, dat de *Amigoe* aan het Kol. Missietijdschrift ontleent, telde Curaçao in 1930 64.014 R. K.

De Gereformeerden.

Het *Dordtsche dagblad* deelt mee, dat ds. Gispen terug is. Acht Zondagen heeft hij gepreekt en 30 tot 40 menschen onder zijn gehoor gehad. Hij zou het noodig vinden, dat een predikant, niet een candidaat, werd uitgezonden.

De verkiezingsstrijd.

De heer Eman schijnt niet tegen zijn verlies te kunnen. Volgens de *Amigoe* heeft hij, nog wel op een Zondagmorgen, een groot aantal menschen bijeengetrommeld, die met hem den gezaghebber een nieuwe verkiezing vroegen. De gezaghebber heeft den heer Eman te woord gestaan, schrijft het blad.

Uit den Verren Vreemde

Gandhi naar Engeland.

Dus toch! De kibbelarij tusschen den onderkoning en den matahma heeft er dan toch toe geleid, dat Gandhi, met eenige vertegenwoordigers van de congrespartij Zaterdag den 29en Augustus te Bombay zijn scheep gegaan om te Londen de voorbereidende vergadering voor de in de herfst te houden 2de Rondetafel-conferentie bij te wonen.

Of hierin de verwachting mag worden gezien, dat men er in zal slagen tot overeenstemming te komen over de grondslagen voor den toekomstigen Indischen staat, in het verbond van staten onder de Britsche kroon, is nog zeer te betwijfelen. Gandhi heeft zich tot niets verbonden, de Congrespartij handhaaft haar zeer ver gaande bedoelingen.

Het vertrek van Gandhi was zelf nog aanleiding tot een bloedig treffen tusschen bewonderaars en bestrijders van zijn politiek.

Men kan alleen zeggen: dit ééne is verkregen, dat ditmaal geen openlijke onthouding, geen openlijke breuk aan de conferentie bij voorbaat het recht ontneemt om zich een ronde-tafel-bijeenkomst van vertegenwoordigers van alle partijen te noemen.

Terwijl de overige Indische gedelegeerden de reis volbrachten had in Engeland de verandering van ministerie plaats, waardoor de heeren bij aankomst tegenover andere ministers zullen staan, dan zij verwacht hadden. Zij zullen worden verwelkomd door Sir Samuel Hoare, als minister voor Indië. Mac Donald heeft de leiding behouden, doch met het uitgesproken voornemen om vóór Kerstmis te abdiqueeren. Hij stelt zich het aangeven van een regeling voor de Britsche financiën tot hoofddoel, heeft hij den grondslag gelegd, die naar de uitkomst kan leiden, zooals hij en minister Snowden deze meenen te zien, dan wil hij de uitwerking en afwikkeling aan anderen overlaten. Het lijkt niet in het voordeel der Indische conferentie, dat bij de besprekingen het bewustzijn zal overheerschen van het gewild tijdelijke, het aangekondigd korte bestaan van de regeering, die de voorstellen en toezeggingen moet doen, welke over de toekomstige verhoudingen zullen beslissen.

Hebben wij in de voorafgaande uiteenzetting doen uitkomen dat de toestanden in Indië zich sedert de eerste rondetafel-conferentie in menig opzicht niet zoo hebben ontwikkeld dat zij reden geven tot hoog gespannen verwachtingen, men mag evenmin zeggen dat de politieke verhoudingen in Engeland het vooruitzicht geven dat Londen de leiding zal geven om tot een goede oplossing te komen.

De ramp in China, oproep van het Roode Kruis.

Zooals reeds in de dagbladen is medegedeeld, heeft de Chineesche minister van financiën aan het Internationale Roode Kruis verzocht zijn bemiddeling te verleenen voor een inzameling van gelden ter leniging van den grooten nood, ontstaan door de overstroomingen in de provincies Hoenan en Hoepeh.

Het Internationale Roode Kruis heeft aan dit verzoek gehoor gegeven en zich gewend tot de verschillende nationale Roode Kruisvereenigingen over de geheele wereld.

In verband hiermede richt het Nederlandsche Roode Kruis zich tot het Nederlandsche publiek met de dringende bede te willen nagaan, of ook in deze sobere tijden, niet een kleinigheid zou kunnen worden afgezonderd voor de ongelukkige slachtoffers van deze, zelfs voor China ongekende ramp.

Bijdragen kunnen worden overgemaakt aan het adres van het Nederlandsche Roode Kruis, Prinsessegracht 27, Den Haag of overgeschreven op zijn postgirorekening No. 22120 onder het motto „Overstrooming China".

De monniken van St. Bernhard naar Tibet?

De bladen hebben dit bericht gegeven:

„De monniken van 't beroemde St. Bernhardklooster in de Zwitsersche Alpen zullen gedeeltelijk naar het Tibetaansche hoogland verhuizen, omdat wegens verlegging van het verkeer het klooster steeds minder wordt bezocht. De Paus heeft zijn toestemming gegeven. De nieuwe plaats van vestiging is de pashoogte tusschen de dalen van den Namtsjoe en de Giamanutsjoe, uitloopers van de groote Indische rivieren Mekong en Saloeën. De sneeuwstormen zijn daar bijzonder hevig en eischen elk jaar menschenlevens.

Het klooster van St. Bernhard werd in 962 door Bernhard van Menton gebouwd."

Dit bericht maakte op ons den indruk, dat het beroemde klooster leeg liep, omdat de monniken geen werkzaamheid meer vinden voor hunne menschlievende roeping in de Alpen.

Volgens een landgenoot, die in Augustus het klooster bezocht, zou deze opvatting echter geen reden van bestaan hebben. Inderdaad gaat een aantal monniken naar de missie in Tibet, in het hoogland van Midden-Azië, maar die verplaatsing mag niet beschouwd worden als een begin van het overhevelen van de orde van Zwitserland naar Tibet. Het St. Bernhardklooster heeft nog steeds druk bezoek en de orde blijft zich in de hooge Alpen een nuttige taak toedenken.

Wij geven deze mededeeling weer, in de meening dat de orde de belangstelling van velen heeft.

De kust van Oost-Groenland.

Wij schreven den 30en Juli over het geschil; den 13en Augustus berichtten wij dat Denemarken en Zweden een toezegging hadden ontvangen van het Permanent Hof van Internationale Justitie te 's Gravenhage, waaruit bleek dat de kwestie in 1932 aan de orde zal komen. Thans heeft ook de regeering van IJsland zich als derde aan bod bij het P. H. v. I. J. aangemeld, en zal dit hof hebben te beslissen of het ook ten opzichte van IJsland competent is.

Ingezonden

Surinamers in Holland.

Amsterdam, 25 Aug. 1931.

Geachte Redactie,

Vergun mij een antwoord te geven op uw vraag bij het artikel van den heer H. J. A. Lafour, opgenomen in uw Weekblad no 34, d.d. 20,-8,-'31.

Inderdaad zou het wijzer zijn in de kolonie Suriname te blijven, zoolang de economische toestand der geheele wereld slecht is. En daarmede wordt m.i. zeker rekening gehouden, niet alleen door degenen die het land willen verlaten, maar ook door de scheepvaartmaatschappij en de eventueel betrokken gemeentebesturen. Echter zou uw vraag doeltreffender zijn wanneer deze betrof hen, die in dezen tijd van malaise de kolonie verlaten. Doch nu de heer Lafour niet in dezen malaisetijd naar Nederland is gekomen om werk te zoeken, begrijpt u wel, dat uw vraag zeer grievend is.

Sedert 1921 woont de heer Lafour in Amsterdam, is getrouwd met een Hollandsch meisje en is de gelukkige vader van een dochter. Jarenlang is hij werkzaam geweest op een der meest moderne industrie-ondernemingen te Amsterdam, maar werd in het begin van 1931 ontslagen wegens bedrijfsslapte. Hoewel in het bezit zijnde van een degelijk getuigschrift, kan betrokkene geen betrekking krijgen. Zoowel juridisch (Nederlanderschap) als staatkundig had hij toch zeker de voorkeur moeten hebben boven een andere vreemdeling. Maar helaas zijn bruine huid is het struikelblok. Het is zeker meer dan treurig dat zonen van de kolonie's in het moederland zoo genegeerd worden en wel niet om hunne prestaties, maar om hun kleur.

Ik wil nog hieraan toevoegen, dat velen van de jongelui, die hier in Nederland komen om te studeeren, ook verplicht zijn een betrekking te zoeken, daar zij helaas arme menschen zijn en toch vooruit willen komen. En dat zij Nederland daarvoor uitzoeken (een Britsch-Indiër gaat naar Engeland) is wel begrijpelijk, want immers Nederland is het moederland en niet Engeland of Duitschland. Terwijl in Suriname de studiemogelijkheid nihil is, wat in Nederl.-Oost-Indië niet het geval is.

In verband met uw vraag, aldus, ware het, als medeleden van deze koloniseerende mogendheid, beter geweest een beroep te doen op de werkgevers om de zonen van uw kolonie te steunen boven andere naties, dan dat u hen een steek onder water geeft om terug te gaan naar, of te blijven in Suriname, het land dat door Nederland op elk gebied jammerlijk wordt verwaarloosd.

Hoogachtend,
N. ANAKRAM.

Onderschrift van de Redactie:

De medewerker voor de rubriek Suriname had geenszins op het oog den heer Lafour — dien hij niet kent — of wien ook een steek onder water te geven. De vraag is duidelijk genoeg. Er wordt gevraagd of de Surinamers niet wijzer handelen in Suriname *te blijven zoolang de economische toestand niet verbetert*. De ervaringen van den heer Lafour geven daarop het antwoord.

Natuurlijk is het te betreuren dat werkgevers zich laten leiden door de gelaatskleur, maar die neiging is er nu eenmaal en zal zeker niet verdwijnen zoolang de werkloosheid aanhoudt.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West".

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No. 22, de som van ....
uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

VAN DE REDACTIE.

Pakketpostverkeer met Ned.-Indië.

De aandacht van de afzenders van postpakketten naar Ned.-Indië wordt erop gevestigd dat pakketten, inhoudende versche vruchten, zaden, levende planten, enz. vergezeld moeten zijn van het voorgeschreven gezondheidscertificaat.

Douaneverklaringen van alle pakketten moeten steeds volledig worden ingevuld, het waardebedrag voor meerdere artikelen niet in één bedrag doch voor

elk artikel afzonderlijk. Ook de inhoud moet nauwkeurig worden aangeduid en niet onder een verzamelnaam als bijv. „manufacturen" of „kleeren".

Blijkens mededeeling van de Ned. Indische postadministratie moet herhaaldelijk de invoer van pakketten, welke niet aan de gestelde eischen voldoen, worden geweigerd, of is aanzienlijke vertraging in de doorzending der pakketten het gevolg.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

J. Roels, hoofdonderwijzer bij het o.l.o., Duivelandschestraat 53, Den Haag; M. A. van Liefland, hoofdonderwijzer b.h. o.l.o., Parkstraat 35, Arnhem; G. van der Pol, adm. ambt. b.d. dienst der In- en Uitvoerr. Acc., wnd. ontv. der dir. bel. inv. en acc., Geertruidenberg; A. H. Spaan, adm. ambt. b.d. dienst der in- en uitvoerr. en acc., Barchemscheweg, 30, Lochem. H. van Slooten, hoofdonderw. b.h. o.l.o., v. Lawick v. Pabststraat 91, Arnhem; S. H. van Slooten, hoofdonderw. b.h. o.l.o., van Lawick v. Pabststraat 91, Arnhem; T. v. Halteren, hoofdonderw. b.h. o.l.o., Oosterdiep B 134, Wildervank; T. Beerdsen, hoofdonderw. b.h. o.l.o., Rijnkade 88, Arnhem; F. H. L. van de Burgt, hoofdonderw., b.h. o.l.o., Steenstraat 10-a, Arnhem.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Mevr. J. W. de Roock, geb. Schuitenvoerder, onderw. b.h. O.W.L.O., Jac. Hopstraat 25, Den Haag; mevr. J. A. C. Kuylman, geb. Gilhuys, onderw. b.h. O.W.L.O., Bosch en Hovenstraat 7, Haarlem; dr. J. A. Kaligis, gouv. veearts, Valkenboschl. 25, Den Haag; J. de Wilde, hoofdagent 2e kl. b.d. Alg. politie, Hotel van Gelder, Dam, Amsterdam; ir. A. G. Küpfer, ing. 2e kl. b.d. P.T.T., Benoordenhoutscheweg 25, Den Haag; P. Ph. Bruininga, machinist b.d. Zoutregie, L. van Meerdervoort 325, Den Haag; J. J. Frankenhuis, tijd. wnd. techn. ambt. 2e kl. b.d. P.T.T., Spinozastraat 13, Amsterdam; J. G. Coerman, mulo-onderw., v. Beuningenstr 5, Den Haag; A. E. Catalani, ass.-res. b.d. Algemeenen Bestuursdienst, v. Lumeystraat 15, Den Haag; G. de Vries, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Speltstraat 13, Rotterdam; A. J. van Riemsdijk, mulo-onderw., Renbaanstr. 39, Scheveningen; B. A. Tanamal, opz. 1e kl. b.d. W. en 's Lands B.O.W., v. Speykstraat 143, Den Haag; L. Tielsche, adsp.-ambt. 2e kl. b.d. dienst der In- en uitvoerr. en Acc, Houtrustweg 21, Den Haag; Q. L. Rigaud, comm. t. Griffie v.h. Hof v. Just. in Curaçao, Marconistr. 29, Den Haag; mej. J. J. Siebeneicher, hoofdverpl. b.h. Mil. Hospitaal te Paramaribo. Kouvenderstr. 226, Hoensbroek (L.); W. C. Bouman, loods in Curaçao, p.a. H. J. Bouman, Schouwtjeslaan 63, Haarlem; H. Heilbron, klerk ter Parkette van den proc.-gen. b.h. Hof van Justitie te Paramaribo, Matthenesserdijk 279-d, Rotterdam. Th. A. Dijk, directeur der normaalschool te Makassar, Banstraat 27, Den Hag; P. de Gruijter, ing. 2e kl. bij de S.S. en Tr., Frisolaan 11, Apeldoorn; G. A. A. A. Adriaan, opz. 1e kl. b.d. B.O.W., Copernicuslaan 175, Den Haag; J. R. F. Meelhuijsen, adj.-boekh. b.d. Boekit Asammijnen, Copernicuslaan 175, Den Haag; W. R. Sangkering, douane-comm. 2e kl., Copernicuslaan 175, Den Haag; Th. Makatita, douane-comm. 2e kl., Copernicuslaan 175, Den Haag; B. J. Labbé, dienstdoend kantoorhoofd b.d. S.S. en Tr., Eschdoornstraat 55, Den Haag; J. Pothoff, onderopz.-machinist b.d. S.S. en Tr., v. Blankenburgstr. 67, Den Haag; mevr. H. J. de Jong, geb. Breuer, onderw. b.h. o.w.l.o., J. P. Heijestraat 44, Arnhem; F. Bradwolff, comm. 1e kl. b.d. S.S. en Tr., Copernicuslaan 175, Den Haag; S. J. Pieter, kantoorh. op het residentiekantoor te Palembang, Copernicuslaan 175, Den Haag; A. E. de Meij, 1e klerk b.d. alg. pol., H.T.O., Rijswijkscheweg, Den Haag; P. D. Plipsen, politieopziener b.d. alg. pol., Prinsen Bolwerk 30r, Haarlem; H. J. C. van Riet, ass.-res. b.h. B.B., Ieplaan 14, Den Haag; A. L. Gijbels, comm. v. pol 2e kl., Regentesselaan 26, Den Haag; H. W. Bleumink, hoofdagent van pol., 2e kl., Ikenbergerweg 80, Doetinghem; J. J. Been, hoofdagent van pol., 2e kl., Hang 38, Rotterdam; J. W. de Boer, adj.-accountant 1e kl., Fr. van Mierisstraat 116, Amsterdam; F. G. Versteegh, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Groot Hertoginnelaan 250, Den Haag.

Met Pensioen.

Mr. J. F. de Ruyter de Wildt, afd. chef b.d. dienst der S.S. en Tr., v. Boetzelaerlaan 67, Den Haag; B. C. Kuitert, opz. 1e kl., b.d. W. en 's Lands B.O.W., 2e Schuytstraat 93, Den Haag; J. D. L. Vorst, hoofdcomm. b.d. P.T.T., Diezestraat 26, Amsterdam.

ADRESVERANDERINGEN.

S. H. Schaak, Ass.-Res. v. Oeloe Soengei, van Speijkstr. 24, Den Haag; Chr. F. W. Beckman Stutz, Schoolhoofd O.W.L.O., Berkenboschblokstr. 13, Scheveningen, v./m. 1-9-'31, Kraaienlaan 13, Den Haag, Mr. A. J. van Buuren, Raadsheer, Hooggerechtshof, v. Boetzelaerlaan 32, Den Haag. E. Wijbenga, Dir. 1e kl. strafgevangenis, Kastanjelaan 22b, Arnhem, A. Dufour, Maj. inf. p.a. Ned. Ind. Handelsbank, Den Haag; G. J. Bazendijk, wd. comm. 1e kl. P.T.T., Nassaul. 13a, Baarn, H. L. la Lau, Luit.-gen., Noorder Amstellaan 23, A.-I., Amsterdam-Z., G. J. F. Biegman, Insp. Inl. Onderw., Vondelstr. 79, Amsterdam v/m. 29-8-1931, W. G. A. Raat, Kap. Mil. Adm., Wilgstr. 42, Den Haag, J. Boxen, Onderl. Mil. Adm., Jul. de Geijterstr. 136, Wilrijck (bijAntwerpen), A. J. ten Brink, Hoofdstationsh. S.S., Bazarstr. 39, Den Haag, S. H. Leegstra, Hoofdinsp. Hoofd Scheepvaart, p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag, J. v. Hasselt, Kap. Inf., van Breestraat 70, Amsterdam; R. R. Gastens, Maj. Genie, L. v. Poot 104, Den Haag, A. G. de Vrij, Onderl. Mil. Adm., de Gheijnstr. 71, Den Haag, L. W. v. d. Zwaan, Adj. Insp. P.T.T., p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag, J. H. Castens, Bewd. Commies, Residentiekant., Bondowoso, Geraniumstr. 9, Den Haag; C. G. M. van Gumster, Contr. 2e kl., P.T.T., Oleanderlaan 81a, Den Haag, W. P. Hillen, Lid v.d. Raad van Ned.-Indië, Stadhouderslaan 26, Den Haag, L. H. Hovenkamp, Hoofdopz. W. en B.O.W., Goudenregenstr. 127, Den Haag, H. F. de Jongh Swemer, Insp. P.T.T., Avenue de la Toison d'or, Brussel, J. J. Koot, Onderw. 1e kl., Helmerslaan 47, Eindhoven, Mej. E. van Marion, Onderw. 3e kl., 1e Schuytstr. 23, 's-Gravenhage, Mevr. J. M. C. Prange, Dir. N. sch. v. Inl. Hulponderw., Tondano, mr. Siekeszlaan 4, Utrecht, A. Reilingh, Opperhoutvester, Boschwezen, Jul. v. Stolbergl. 103, Den Haag, Mej. C. Slingervoet Ramondt, leerares B.O., Leidschevaart 286, Haarlem; A. Stumpf Tijd. wnd. Hoofd der Afd. Controle, Zwolscheweg 59, Apeldoorn, E. Wijbenga, Dir. 1e kl., v.h. Gevangeniswezen, Kastanjelaan 22d, Arnhem. D. Slijboom, Luit. kol. inf., v. Aersstr. 75, Den Haag, C. Oosters, Insp. Inl. Onderw., Heerenlaan 25, Zeist, J. Jans, Kantoorhoofd S.S., Juliana v. Stolberglaan 303, Den Haag.

Een inspireerend woord werkt als een duwtje tegen den slinger van een stilstaande klok.
(Maandblad „Succes").

Mutatiestaat van 26 Augustus tot 2 September '31

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
A. A. Merens, Luitenant ter Zee 2de klasse, a.b. H. M. van Nes, Den Helder	H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, te Den Haag.

R. I. P.

Dr. A. Oolgaard Snijder, Hilversum, Utrechtsche Straatweg 105.

A. de Clercq, Aerdenhout, Zandvoortweg 6.

J. Eschbach, Oud Resident, Den Haag, Laan van Meerdervoort 318.

Afschrijvingen:

Mevr. Wed. R. Abendanon-Mandri, Den Haag, Duinweg 22.

Adresveranderingen:

G. J. F. Biegman, Oud Inspecteur Inl. Ond. van: Bilthoven, Koppellaan 15, naar: Amsterdam (W.), Vondelstraat 79, Pension Wennink, f 5.—.

J. van Hasselt, Oud Kapitein N.I.L., Amsterdam (Z.), van: Weesperzijde 21, naar: Breestraat 70.

J. G. Meurs, Arts, Amsterdam (Z.), van: Valeriusplein naar: Koninginneweg 223.

Ir. W. Zwaan, Leeraar, van: Deventer naar: Haarlem, p.a. Stedelijk Lyceum, f 5. —.

E. Potjer, Groningen, van: Verlengde Heereweg 119b, naar: Goeman Borgesiuslaan 5.

H. P. Hoogenboezem, Hoofdopzichter S.S., van: Scheveningen, Vlielandsche Straat 95, naar: Bandoeng, hoofdkantoor S.S.

D. J. van Gelder, Den Daag, van Ch. de Bourbonstraat 24. naar: Joan van Maetsuyckerstr. 34.

Ir. W. A. Slinkers, Den Haag, van: Bentinckstr. 164, naar Kanaalweg 3, Flatgebouw.

Ds. H. Snel, Den Haag, van: Obrechtstraat 208, naar: Groot Hertoginnelaan 93.

J. Soer, van: Den Haag, Juliana van Stolberglaan 19, naar: Batavia-Centrum, Sawohlaan 25, p.a. H. Twijnstra.

F. H. C. van Emmeloort-Stein, Ass.-Resident, van: Pontianak, naar: Ketapang (W.-A. van Borneo).

Ir. D. J. Bosman, Zutphen, van: IJselkade 3, naar: Deventerweg 52.